5-a Jaro. N-o 255 APERAS SEMAJNE 22. Aŭgusto 1929

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e
Gvidanto: E. Lanti

SIDEJO de Plenum-Komitato de SAT
23, rue Boyer, Paris-20e

ADMINISTREJO: Kolmstr. 1, Leipzig O 27
Administranto: R. Lerhner

POSTKONGRESAJ PRIPENSOJ

Varmaj estis la kongresaj tagoj! Tre varmaj... Nur la ĉeestintoj povas kompreni la ĝustan kaj tutan signifon de tiuj vortoj. La atmosfero estis fulmema. Pendis alte en la aero iaj apenaŭ videblaj nuboj minacaj. Oni antaŭsentis ian fulmotondron. Kaj tio neniel estas miriga, por tiu, kiu estas informita pri la konsisto de la elementoj, kiuj konsistigas la SAT-anaron.

Ĉiu scias, ke plej akraj politikaj bataloj ekzistas inter la diversaj tendencoj de la laborista movado. La partiaj gazetoj estas kvazaŭ plenplenaj je eksplodigaj polemikaĵoj kaj venenaj gasoj. Ties legantaro estas saturita per bolantaj pasioj ĉiam pretaj elŝpruci. Se la energio kaj municio elspezitaj en la intertendenca batalo estus direktataj sole kontraŭ la nuna malĝusta sociordo, estas dube, ĉu ties profitantoj povus daŭrigi sian parazitan vivon. Sed pri tio nun ne estas la temo. Fakto estas, ke la anoj de la diversaj tendencoj kaj partioj kelkfoje rilatas inter si tre neĝentile, eĉ malamike. Sekve estas tute nature, ke la ĉeesto en sama ĉambro de 662 personoj ŝargitaj de malsama elektro kreas tian fulmeman atmosferon.

Se fulmo detruas, okazas ankaŭ iafoje, ke ĝi nur purigas la atmosferon. Tiel okazis en Leipzig, en la impone bela salonego de la "Volkshaŭs" (Popoldomo).

La ĉi poste presita Rezolucio, kiu estis akceptata unuanime, signas revenon al pura, sana stato.

Dum la interkongresa jaro enŝteliĝis polemikoj sur la paĝoj de nia gazeto. La Legantaro certe ĝojos ĉe la konstato, ke "S-ulo" tute puriĝis je malicaĵoj kai incitaĵoj.

Sed kiel do povas okazi, ke en la esperanta laborista movado la konfliktoj ĉiam solviĝas kontentige, ĉiam formalaperas la nigra fantomo pri skismo? Bele respondis al tiu demando K-do von der Heid, kiu je la nomo de la Kongresprezidantaro faris la finparolon. En la esperanta laborista movado regas la "interna ideo" — proleta. Sendube tiu unuiga ideo ne estas la sama kiel tiu de Zamenhof. Tamen ĝi estas el la sama speco; ĝi konsistas el sindonemo al la afero, el espero, el forta sento pri justo kaj bono, pri volo kaj decido batali unuece per esperanto por la liberigo de nia klaso el sub la jugo de l' kapitalismo.

En SAT ja nun ankoraŭ regas tia proleta "interna ideo". Nia movado kreskas kaj fortiĝas dank' al la sindono kaj sinforgeso de miloj da K-doj, dissemitaj en ĉiuj regionoj de l' mondo.

Ni devas zorgi, ke tia stato neniam senfortiĝu; ni devas ĝin flegi, neniam forgesante, ke tio estas kondiĉo sine qua non, de speciala speco, por la bono kaj prospero de nia helpe liberiga, eduka, kultura SAT-entrepreno.

Se la atmosfero refariĝis pura en SAT, se ni evitis la skisman malsanon, kiu tiom malfortigas la laboristan movadon, ĉu eble ne estas pro tio, ke ni ĉiuj, pli malpli konscie, estas unue esperantistoj kaj nur due partianoj? Mi ne provos respondi al tiu demando; sed en jesa okazo ni neniam konfesu tiom en nacia lingvo...

*

Mi dezirus diri multon pri la bonaj aranĝoj de la Kongresa Komitato. Ĝia tasko estis grandega, se oni prezentas al si, ke aliĝis 1102 kongresanoj kaj ĉeestis 662. La organizkapablo de niaj K-doj venkis ĉiujn malfacilojn. La tuta SAT-anaro danku al ili kaj memoru pri ilia granda merito.

Sed oni ankaŭ povas laŭde mencii, ke la sama granda kvanto da ĉeestantoj partoprenis de la komenco ĝis la fino la kongresajn kunsidojn. Tio montras, ke niaj K-doj konsciis pri sia tasko kaj ne venis al Leipzig por alia celo ol labori en la servo de nia movado.

E. L.

REZOLUCIO

La Kongreso

1. konstatinte unu flanke, ke la eldono de "La Laborista Esperantismo" estis farita laŭ maniero, kiu povis kredigi, ke tiu verketo celis fariĝi la oficiala programo de nia Asocio; aŭdinte la konfeson de la Direkcio, ke tio estis "mispaŝo";

konstatinte duaflanke, ke

a) la paragrafo unua de la statuto plene difinas la celojn kaj taskojn de SAT;

b) ke la 8. SAT-Kongreso bone difinis la rolon de SAT, dirinte ke ĝi ne estas politika, sed nur klera, eduka, kultura

organizo precipe okupata per la praktika utiligado de esperanto;

c) la programkomisiono senlace laborinte por plenumo de sia tasko ne sukcesis dum 3 jaroj prezenti tekston, kiu povus esti akceptata de ĉiuj tendencoj ekzistantaj en la laborista movado klasbatala, konsentas al la diversaj proponoj delonge faritaj kaj publikigitaj en "S-ulo" pri likvido de tiu komisiono; notinte la fakton, ke en Sovetio nia SAT-movado stagnis ĝenerale kaj eĉ malkreskis en kelkaj lokoj, la Kongreso konsideras, ke tia stato sendube rezultas de miskomprenoj okazigitaj de artikoloj aŭ "rimarkoj" pri la programafero. Ĉe tia konstato la Kongreso opinias, ke la ĉefa kulpulo en tiu afero estas la fordetruenda kapitalisma sistemo, kiu nuntempe malebligas normalajn kaj liberajn kontaktojn de la larĝaj amasoj el Sovetio kun la proletaro de la kapitalismaj landoj; tiaj miskomprenoj ankaŭ sendube rezultis el tio, ke ne ĉiam la diskutintoj uzis vortojn laŭ sama aŭ sufiĉe preciza senco. Estonte tia kaŭzo de miskomprenoj estos grandparte forigata de la nun verkata "Plena Vortaro de Esperanto".

2. Konsiderante, ke la Direkcio kaj la aliaj gvidantaj organoj senlace kaj sindoneme laboradis ĉiam por la bono de nia Asocio kaj ke la eblaj iliaj eraroj povis okazi ne pro la malbona-intenco de la Direkcio, la Kongreso esprimas sian fidon al ĉiuj gvidantaj organoj kaj remandatigas ilin daŭrigi la laboron kun speciala atento pri neceso konservi senpartiecon kaj unuecon de SAT.

3. La kongreso trovas konvena la momenton por ree deklari, ke SAT ne toleras la enkondukon de disputpunktoj, kiuj okazas inter la anoj de diversaj organizoj laboristaj. La tasko de SAT estas servadi al ĉiuj el ili kaj ĝuste pro tio ĉiu el ili ne nur povas, sed eĉ devas aliĝi al SAT. Ne mallarĝigante la kadron de nia Asocio, ankoraŭ restante sur la bazo, de sur kiu SAT ekiris depost fondiĝo, la Kongreso vokas al la racio de ĉiuj SAT-anoj, ke ili ekvidu la evidentajn avantaĝojn de nia organizo, kiu estas eksterpartia unuiĝo, kies ĉefa funkcio estas ebligi al komunisto, al socialisto, al sindikatisto kaj al anarkisto interrilatiĝi mondskale kun samtendencanoj kaj tiel utili al siaj respektivaj organizoj. Tial ĉiu SAT-ano gardu la unuecan karakteron de SAT, estime rilatu al alitendencano, por ke la jam elirintoj kaj novalirontoj ne povu restadi for el SAT. Zorgante tiel por justa ekvilibro inter la SAT-anoj, la Kongreso alvokas la laboristajn esperantistojn, kiuj pro iu kaŭzo ankoraŭ restas ekster SAT fariĝi senhezite SAT-anoj.

La Kongreso komisias al la gvidorganoj de SAT kaj al la Kontrolkomitato rigore zorgi la obeon al la statuto kaj al la kongresaj decidoj pri la senpartieco de SAT kaj kontraŭstari ĉiun emon fari SAT unutendenca, sendepende de kiu flanko venos tiu emo. Tiusence la Kongreso komisias al la Plenuma Komitato kaj al la Ĝenerala Konsilantaro de SAT, dum la plej proksima tempo ellabori kaj validigi la regularon pri funkciado de Kontrolkomitato, difinante precize ĝian rajton proponi transporti la reesploron de decido de iu gvidorgano al la pli alta instanco de SAT.

La kongresa poŝtoficejo

La Kongreso alvokas ĉiujn membrojn de SAT al plua laboro por plifortigo kaj prosperigo de SAT. "For la landlimojn! For la kapitalismon! Vivu la klasbatalo."

VIVU SAT!

Leipzig, 8. 8. 29.

E. LANTI (1)

W. VILDEBRAND (483), sekret. de Kontrolkomitato

La Proponkomisiono:

H. MURAVKIN (prezid.) (2921)
V. KAULICH (sekret.) (8464)
W. STERTZENBACH (4567)
A. GUHR (4247)
J. BURGER (601)
P. Köckeritz (77)
K. DEUBLER (30)
E. REK (10 027)

"Unuanime akceptita de la 9-a kongreso"

*

Laŭ decido de la Kongreso la Protokolaro pri la IX-a aperos en unu n-o de "S-ulo". Laŭeble tiu n-o estos la sekvanta.

Laborista problemo en Usono

(Daŭrigo. Vidu n-ojn 250—254)

La dung-metodoj

Se la antaŭaj dungintoj fakte povas doni nur ne ŝatatajn sciigojn, oni prave miras pro tio, ke la dungoficistoj daŭrigas peti informojn al ili; kaj oni sin ekdemandas, ĉu aliaj sciigoj ne estas sekrete donataj. Estas malfacile tion precizigi, ĉar la mastroj, kiuj uzas "nigran liston", ĝenerale atentas zorge pri ĝia nepublikigo. Tamen ni persone rimarkis okazon en granda laborejo de kaŭĉuko en Nova Anglio, kiu okupas pli ol 10 mil laboristojn: Tie la dungoficestro malkaŝe deklaris al ni, ke, kiam oni demandas lin pri sciigoj, favoran respondon li ĉiam sendas skribe; sed se la laboristo estas progresema aŭ ano de sindikato, li tuj tion sciigas al la koncerna industriisto telefone. Tiele, li diris, neniu postsigno restas, kaj oni nenion povas pruvi kontraŭ ni."

Ĉu tiu agmaniero estas uzata de multaj aliaj entreprenistoj, kiuj ne havas la kuraĝon... aŭ la naivecon ĝin sincere deklari? Ni ne scias. Certa fakto estas, ke la demandaro, plenigata de la laboristo kaj lia distinga priskribo aldonata de la dungoficisto, donas al la dunganto sufiĉajn sciigojn por starigi kompletan sistemon de "nigra listo". Ĉu ĝi estas utiligata? Jen stariĝas la problemo. — La demandoj, kiujn ni jus ekzamenis, troviĝas en ĉiuj bultenoj de dungpeto kaj ĝenerale estas farataj de la plej multaj entreprenoj, ĉe kiuj estas speciala dungoficejo.

Ekzistas alia grupo da demandoj, kiuj estas farataj nur de 10 aŭ 15% de la entreprenoj. — La laboristo devas tiam sciigi pri lia saneco kaj tiu de lia familio, pri liaj emoj, liaj kutimoj, lia ambicio; li devas deklari, ĉu li luis meblitan loĝejon aŭ ne; ĉu li posedas sian loĝejon, ĉu li havas pagantajn gastojn. Fine, ofta demando estas jena: "Kion vi ĝenerale pensas pri dungistoj, pri viaj antaŭaj mastroj kaj pri ni mem." Kelkaj firmoj demandas ankoraŭ pli; ekz. la "Kelly Springfield Tire Cie." postulas de laboristoj la deklaron pri iliaj ambicioj, iliaj literaturaj preferoj, iliaj emoj, iliaj virtoj kaj malvirtoj.

Ĉef-verko tiuspeca estas la libro de Kemble, kiu... ve! — estas aŭtoritata en Usono. La verkisto deziras informiĝi pri la tuta vivo de la laboristo (fizika, intelekta kaj morala), deziras sufiĉajn sciigojn, por ke la direkcio povu rapide precizigi, kun kia tipo ĝi faras traktadon. Li do konsilas al usonaj entreprenoj utiligi jenan modelan demandaron:

De kiam vi vivas en Usono? Kie vi naskiĝis? Kiam kaj kie naskiĝis via patro? Via patrino? Kia estis ilia metio? Ĉu ili vivas? Ĉu ili dependas de vi? En kia lernejo vi studis? Ĉu vi estas edza, eksedziĝinta, vidvo? Kun kiu vi vivas? Skribu rakonteton pri via vivo. Ĉu vi

havas kapitalon? Kiom? Ĉu vi havas pensiulojn? Kiom gajnas la aliaj membroj de via familio? Ĉu vi estas asekurita? Por kia sumo? Ĉu vi prunteprenis je via poliso? Kiom vi pagas por luo, gaso, elektro? Kiom vi elspezas por via vestado, via nutrado? Kiom vi ŝuldas?

Ĉu vi havas ŝparojn? Kiom? Ĉe kiu banko? Kiu estas la celo de via vivo? Se vi gajnus 1000 dolarojn, kiel vi ilin elspezus? Ĉe kiuj klubo, eklezio aŭ sindikato vi estas ano? Kiuj estas viaj religiaj, politikaj kaj moralaj ideoj? Ĉu vi trinkas, fumas, ĵuras, mensogas? Kion vi ŝatas (katojn, hundojn, naturon, preĝejojn, kartojn, aŭtomobilon)? Forstreku tion, al kio vi ne kredas, substreku tion, al kio vi firme kredas: mi kredas al la Laborista Partio, la Demokrata Partio, la alkohol-malpermesa utilo, la socialismo, la libera komerco, la anarkismo, la nepra Paco, la bono de limigita enmigrado, de kondamno je morto, la reenkarniĝo (reviviĝo), la infero, la diablo, Jonas kaj la baleno, la sindikatoj, la vivsekco, la trustoj, kaj tio daŭras sammaniere tra 3 paĝoj!

5. Laboristaj pensioj

Unu el la plej efikaj rimedoj por certigi al si la fidelecon de la laboristoj estas certe alligi ilin per sistemo de pensioj. Efektive, se entrepreno havos la saĝon promesi al fidela laboristo taŭgan pension, ĉi tiu, precipe se li estas matura, akceptos malfacile la ideon forlasi sian oficon. Eĉ se la salajroj estas malgrandaj kaj la laborkondiĉoj ne kontentigaj, li ne foriros. Li eĉ ne protestos, ĉar pro tio li povus riski maldungon. Li estos do laboristo modela, malŝanĝema, facile kondukebla, celanta kontentigi siajn superulojn, unuvorte, "lojala" laboristo, kiu neniam aliĝos al la sindikato. La pensioj estas do unu el la plej potencaj armiloj, samtempe, en la klopodo por pliigi la regulecon de la manlaboro kaj en la batalo kontraŭ la laboristaj sindikatoj.

La industriaj pensioj faris gravajn progresojn depost la milito kaj estas aplikataj nuntempe en la plejparto el la grandaj entreprenoj.

La grandaj buĉejoj de Sŭift (Swift) rezerve deponis, por la pensioservo, kapitalon da 2 milionoj da dolaroj, administratan de komitato el kvin membroj nomataj de la ĝenerala direktoro. La viroj sesdekjaraj, la virinoj kvindekjaraj, se ili servadis dum 25 jaroj, povas ricevi pension. Kontraŭe, la gelaboristoj sesdek-kvinjaraj post 25 jaroj da servado rajtas al la pensio. Fine, la pensioj povas esti reprenataj okaze de malbonkonduto fare de la interesato, aŭ pro ĉiu alia sufiĉa motivo, laŭ la opinio de la komitato, por pravigi tiun decidon. La buĉejoj "Armour" havas similan sistemon, sed en ĝi la laboristoj estas devigataj partopreni (per kotizo). La laboristoj aĝaj de 20 ĝis 40 jaroj devas pagi ĉiujare 5% el siaj salajroj. Okaze de foriro aŭ maldungo de la laboristo, ĉiuj liaj kotizoj estas redonataj sen procentoj; krome ĉiu pensiulo, kiu ne estis "lojala al la kompanio" perdas ĉiun rajton al la pensio, kiu estas tamen la rezulto de lia propra ŝparo.

La "International Harvester Cy." posedas pensi-rezervon administratan de komitato el kvin membroj elektataj de la direkcio. Povas ricevi la pension: la laboristoj atingintaj 70 jarojn kun 20 jaroj da servado aŭ 65-jaraj kun 25 jaroj da servado, aŭ 55-jaraj kun 30 laborjaroj (por la virinoj 60 kaj 20, aŭ 55 kaj 25, aŭ 50 kaj 30). La paragrafo 14-a de la statuto deklaras, ke nek la kreado de tiu sistemo, nek la pagado de pensio estas rigardata kiel kreanta kontrakton, kiu rajtigus la laboriston daŭrigi sian servon ĉe la kompanio. Kaj la kompanio absolute rezervas al si la rajton maldungi laboriston, sen kompensa mono, tuj kiam la intereso de la kompanio tion postulas.

Ĉe la "General Electric C." en Hinn (Mass.) la viroj 70-jaraj, la virinoj 60-jaraj kun 20 jaroj da servado kaj ĉiu laboristo troviĝanta en konstanta labora senkapableco post 20 jaroj da servado, povas ricevi la pension laŭ la decido de la komitato (5 membroj de la direkcio). Paragrafo 13-a: "La pensi-pagado povas esti haltigata aŭ nuligata okaze de grava manko fare de la laboristo". Paragrafo 14-a: Nek la kreado de tiu sistemo, nek la pagado de pensio donas al la laboristo ian rajton al la pensio."

De 1912 la Ŝtaltrusto posedas pensi-rezervon de 12 milionoj da dolaroj. La paragrafo 24-a de la plano deklaras: "La plano de pensio estas aranĝo tute bonvola celanta helpi la laboriston labor-liberigitan aŭ nekapablan labori post longa kaj fidela servado; ĝi ne valoras kiel kontrakto kaj donas al la laboristo nenian rajton", kaj la paragrafo 22-a: "La pensioj povas esti reprenataj okaze de malbonkonduto fare de la ricevinto, aŭ pro alia ajna motivo, kiu laŭ la opinio de la direkcio pravigas tian decidon."

La "American Brass Cie" en Ŭoterberi (Waterbury, Conn.) donas same pension al la laboristo servinta dum pli ol 25 jaroj kaj aĝa je pli ol 65 jaroj; sed "tiu aranĝo indikas la nunan sintenon de la direkta komitato de la kompanio, tamen ĝi ne havas kontraktan signifon". Paragrafo 10-a: "La direkcio povas, laŭ sia plaĉo, forigi, haltigi la pagadon dum tempo, aŭ malpliigi la sumon de la pensio, se la pensiito malsimpatias al la kompanio aŭ havas konduton kontraŭan al ties interesoj.

Ĉe la faden- kaj teks-laborejoj de la Societo "Theney Brothers" en Suda Manĉestro (South Manchester, Conn.) la reguloj pri la pensioj deklaras: Paragrafo 9-a: "La laboristoj liberigitaj de la aktiva servado povas esti realvokataj de la pensi-komitato por alporti al la kompanio ĉiun servon, kiu estas proporciigata al ilia kapablo", t. e. ili povas esti devigataj servadi kiel strikrompantoj.

Paragrafo 16-a: "La Pensikomitato povas, laŭvole, transdoni tuton aŭ parton de la pensio al iu institucio aŭ asocio aŭ persono, por ke tiu zorgu pri la pensiito."

Paragrafo 11-a: "La kreado de tiu pensi-sistemo estas tute bonvola; ĝi ne estas kontrakto kaj povas submetiĝi je modifoj aŭ halto en la aplikado, aŭ esti ĉiutempe nuligata, ĉu tute ĉu nur rilate al ies aparta pensio." (Daŭrigota.)

SAKKO — VANCETI

23. 8. 1927 ĝis 23. 8. 1929

Sakko al sia filo Dante: "Anstataŭ plori, estu kuraĝa, por ke vi povu senigi vian panjon de la senkuraĝiga animstato... helpu al la malfortaj ĉe via flanko, kiuj krias pro helpo... ili estas la kamaradoj, kiuj batalas kaj falas, kiel via patro kaj Bartolo batalis kaj falis antaŭe por akiro de l' ĝojo kaj libereco por ĉiuj malriĉaj laboristoj..."

Sonoras sonoriloj...

Aŭdu!
Sonoras sonoriloj,
La liberkanto.
Antaŭen! Antaŭen vi iru,
Centjara revanto,
Katenojn disŝiru,
Ŝtonegojn disrompu!
Supren kun kapo,
Per flamo en koro,
Per pugno ekfrapu:
Jen la lasta horo!

Aŭdu!
Sonoras sonoriloj
Maŝino ekhaltu,
Vento silentu,
Ĉar homo marŝadas!
El malluma subtero
Eliras homido
Per kanto libera
Al Suno! Al Suno!

La mondon konstruos,
Mondon de Libero,
De Paco, Frateco, —
Forestos sklaveco,
Forestos mizero...
Suno ekbrilos
Sur tuta la tero!

Rafaelo L. Popoviĉ.

Espero

Estos forĝistoj, kiuj ne plu ĉenojn forĝos,
Masonistoj, kiuj ne konstruos karcerojn,
Kaj ĉarpentistoj estos, kiuj ne plu ĉarpentos pendigilojn,
Neniu plu proleto ekzekutos.

Estos forĝistoj, kiuj ne plu forĝos armilojn,
Nek sabrojn, nek pafilojn.
Kaj teknikistoj estos,
Kiuj ne plu al mortseĝoj por fratmurdo kontaktigos elektran fluon.

Estos juĝistoj, kiuj sian popolon servos,
Ne al la mono, nur al popol'.
Kaj forĝistoj estos, kiuj firme forĝos la sorton,
Kaj la proleto tiam estos homo.

Maks Vinter. Trad. G. Maier.

Pli bona estas duonvero, kiun oni mem plenakiris, ol tuta vero, kiun oni lernis de aliaj, parkere, kiel papago. Ĉar tia vero, kiun okulfermite oni akceptas, vero pro obeo, vero pro komplezo, vero pro sklaveco — tia vero estas nur mensogo.

Romen Rolan (Romain Rolland).

KIEL LABORISTOJ PLENDAS EN GERMANIO

Jam de kelkaj jaroj en Germanio ekzistas la "labor-juĝejoj". Ili okupas sin pri konfliktoj inter laboristoj kaj entreprenistoj. Inter la juĝistoj estas ankaŭ reprezentantoj de la laboristaj sindikatoj. Reviziojn kontraŭ la verdikto de la lokaj labor-juĝejoj pritraktas la landa aŭ la regna labor-juĝejoj. Organizitaj laboristoj ĝuas helpon de advokatoj (t. e. sindikataj oficistoj); neorganizitaj laboristoj devas mem prezenti sian plendon.

Por doni ioman imagon pri la procedoj en la lab. juĝejoj, mi citu iom el kunsidoj en pasinta semajno.

Granda parto da plendoj daŭre okupas la labor-juĝejojn pro maldungo de leĝaj entrepren-konsilantoj. Ĉi tiujn malamas la entreprenistaro, sed ili estas per leĝo protektitaj kontraŭ maldungiĝo, sekve necesas iuj pretekstoj. Sed ankaŭ tiujn malkaŝas ofte la labor-juĝejoj kaj kondamnas la maldungintojn aŭ al redungo aŭ al pago de alta kompenso al la maldungito.

Iu firmo en Glaŭĥaŭ (germ.: Glauchau — Saksio) simple fermis tiun sub-produktejon, en kiu laboris la malamata konsilanto. Post lia maldungo la subproduktejo estis re-funkciigata. La laboristo plendis kaj loka kaj landa (ĉar la firmo protestis) laborjuĝejoj verdiktis — redungon aŭ monpunon de 800 markoj (= 195 dol.). La firmo preferis pagi...

Fabriko en Darmŝtat (Darmstadt) ĉikanis entrepren-konsilanton per dono de alia laboro pli malalte pagata ol ordinara. Oni esperis tiel "foririgi" la konsilanton. Sed ĉi tiu rifuzis la novan laboron; pro tio tuj li estis maldungata. Li plendis. Malgraŭ klopodoj de la fabrika direkcio la landa kaj ankaŭ regna labor-juĝejoj kondamnis ĝin al redungo. (La loka labor-juĝejo estis malakceptinta la plendon de la laboristo.)

Alia laboristo maldungiĝis, ĉar li lavis la manojn dum la labortempo. Verdikto de la labor-juĝejo devigis la maldungintaron aŭ al redungo aŭ al mon-kompenso, ĉar "lavado dum la labortempo devas esti permesata".

En Kolonjo (Köln) iu mastro eksigis oficejan helpistinon, ĉar ŝi estis "malĉaste" vestita. Laborjuĝejo konstatis, ke "nudaj brakoj" (tio estis la "malĉasteco") ne rajtigas al tuja eksigo kaj verdiktis monan kompenson.

Laborjuĝejo en Manhajm (Mannheim) malaprobis maldungon pro nura kaŭzo, ke okazis unufoja fuŝlaboro. En Laŭtereken (Lauterecken) la labor-juĝejo verdiktis, ke la pagoj fiksitaj inter la laboristaj kaj entreprenistaj organizoj estas pagendaj de ĉiuj entreprenistoj, tute indiferente, ĉu li estas membro de iu organizo aŭ ne. Tiel profesi-lernanto ricevis pagon de 400 markoj (preskaŭ 100 dol.), kiun lia mastro, neorganizita, ne kredis necesa pagi.

Sed oni ne pensu, ke ĉiuj verdiktoj de la labor-juĝejoj favoras nur la laboriston. Okazas sufiĉe ofte, ke pro formalaj kaŭzoj, pro mankanta advokato ktp. la plendantaj proletoj malsukcesas. Ekz. plendis en Boĥum (Bochum — Vestfalio) kelkaj laboristoj, kiuj ne ricevis la salajron laŭ la tarif-kontrakto inter sindikatoj kaj mastroj. Ili laboris por la magistrato, kaj tiu konsentis nur ioman pagon, motivante, ke temas pri laboristoj, kiuj antaŭe ricevis mon-subvenciojn de la magistrato, sekve ne estas "liberaj" laboristoj. La loka labor-juĝejo konsentis la postulon de la laboristoj, sed landa kaj regna labor-juĝejoj malaprobis ĝin, ĉar "ilia laboro estas nur iom alia subvencio kaj krome publika".

Hodiaŭ ĉi tiu ekskurso tra la germanaj labor-juĝejoj finiĝu. Ĝi montras, ke konfliktoj inter laboristoj kaj mastroj daŭre okazas, malgraŭ okazaj fanfaroj el la entreprenistara tendaro celantaj altiri laboristojn al "paca, komuna agado por la patrio".

G. Niĉe, Chemnitz (3018).

Letero el Aŭstralio

La granda striko de ligno-laboristoj en Sidneo kaj Melburno estas unu el la plej bone kondukataj strikoj en la historio de la aŭstraliaj faksindikatoj. La ligno-laboristoj estas la unuaj, kies salajroj estis minacataj kaj la labortago estis atakata. La Federacia Registaro sub la gvidado de l' ĉefministro Brus (Bruce) elektis juĝiston Lukin, por arbitracii salajron por la laboristoj. Li mem perlaboras jare £ 2500 (= ĉ. 12 500 dol.), dum la ŝtatregistaro pensiis lin per jare £ 1000 (= ĉ. 5000 dol.).

La semajnaj laborhoroj de la lignolaboristoj estas leĝe fiksitaj ĝis 48 horoj kaj la salajroj estas malaltigitaj je 10 ŝilingoj malpli ol la plej malalta salajro. Tiu ĉi decido estis malakceptata de la ligno-laboristoj kaj ili strikas hodiaŭ depost kvar monatoj kaj estas nun pli fortaj ol iam.

La sekretario de la strikkomitato estis juĝata kiel unua sub la leĝo farita de Lukin. Li estis kulpigata pro incitado al la viroj por striko. Li jesis la akuzaĵon kaj devas monpagi £ 50. Li rifuzis pagi kaj diris, ke li dezirus iri en karceron. Ĝis nun li nek pagis nek estis transportata en malliberejon. Poste la lignosindikato estis kulpigata kaj ankaŭ monpunata per £ 1000. La monpuno ne estis pagata. Post tio la tribunalo ordonis al la lignolaboristoj voĉdoni sekrete por la finiĝo de la striko. Voĉdoniloj estis donataj al ili de la tribunalo. Ili prenis la voĉdonilojn ĉe la Sindikatejo ("Trades Hall") kaj publike forbruligis ilin en ĝia fronto. Tiam ili faris manifestacion tra la stratoj kaj portis bildon de l' juĝisto Lukin natursimile faritan, kiun ili bruligis publike en "Hyde Park".

Tiu ĉi striko estas gvidata de la Aŭstralia Sindikata Komitato. Admirinde ili plenumas sian laboron. Tage kaj nokte ili funkcias kaj unue klopodas konvinki la nestrikantojn per moralaj rimedoj; kiam tio ne sufiĉas, speciala bando da viroj konvinkas ilin per fizikaj konvinkiloj. La komitato penas tenadi la strikon en kiel eble plej malgranda dimensio, por havi pli oportunan eblon nutri la familiojn de la strikantoj. La lastaj estas bone pagataj dum la striko. Viroj edziĝintaj ricevas £ 2—2—0 kaj fraŭloj £ 1 (unu). La strikkomitato kun la sindikatoj provizas la monon. Pli ol 40 mil funtoj (= ĉ. 200 mil dolaroj) estas jam disdonitaj sole en Sidneo. La militanta virina grupo donas ankaŭ admirindan subtenon. Ĝiaj anoj ne sole helpas per belaj vortoj, sed ankaŭ per agoj starigantaj kuirejojn por siaj kamaradoj, admonantaj la edzinojn kaj instigantaj ilin helpi al siaj edzoj.

A. Groeneweg (9625), Maryborough.

EL USONA TAGLIBRO

La 4-an de julio. Sendependecotago! Oratoro parolas pri la herooj de l' jaro 1776. Muzikistaroj paradas tra la stratoj. Ĉiu libertempas. Multe da flagoj "la Steloj kaj Strioj" flirtas, kantado de naciaj himnoj pri Usono, la "lando de la kuraĝulo kaj liberulo". Nokte oni eksplodigas pulvon, fajraĵon. Laŭte legiĝas la fama Deklaro pri Sendependeco. Eĉ ĵurnaloj, forgesinte dummomente pri reklamenspezo, represas tiun plensignifan dokumenton.

Certe, se oni aplikus tiun deklaron, Usono ŝanĝiĝus rapide. Mi citu: "Laŭ nia opinio memevidenta estas la vero, ke ĉiu homo kreiĝas egale unu kun la alia, ke ilia kreinto donacis al ili certajn neforpreneblajn rajtojn, ke inter ĉi tiuj estas vivo, libereco kaj serĉo por feliĉo." Poste esprimiĝis klare la rajto, eĉ la devo ŝanĝi la registaron, kiu ne protektis tiujn rajtojn. Sed laŭ moderna interpreto la Revolucio kontraŭ la despotismo de la brita monarkio devas sufiĉi, ĝis eterno finiĝos. Fakte dum la milito pro publika legado de la Deklaro homoj estis enkarcerigataj.

* * *

Dum ok semajnoj (ĝis 10. aŭgusto) mi instruas ekonomion ĉe Somer-Lernejo por virinoj el la industrio. Ĉe Kolegio en Brin Maŭr (angle: Bryn Mawr), Pensilvenio, studas 105 virinoj ekonomion, natursciencon kaj la anglan lingvon. En belaj ĝardenoj, sub ombraj arboj, en bonaj studĉambroj kaj librejoj, la virinoj (20-jaraj ĝis 35-jaraj) povas atingi pli bonan perspektivon pri sia industria problemaro. Blankulo kaj neblankulo, nordano kaj sudano, usone naskito kaj alilande naskito tie amike intermiksis sin kaj kvin K-dinoj el Anglio, Danio kaj Germanio aldonas internacian variecon. El vestlaborejoj, ŝpinejo, telefonejo, maŝinejo, butiko, sume el 40 metioj, el 15 ŝtatoj kaj el kvin landoj ili venas kaj oferas sian salajron kaj penas lerni.

Ĉar la ĉefino de Brin Maŭr simpatiis al la virinoj, ŝi aranĝis komencante de jaro 1921, ke tiu ĉi unika studentaro uzu la kolegion en la somer-intertempo. La studentoj starigas sian propran kooperativon, prezentas en sia teatro

dramon pri laborista vivo, la unuajn strikojn de virinoj en Usono ktp. Ili diskutas, kiel plibonigi la socion, sian sindikaton kaj lernas pri la loko de homo en la naturo kaj socio. Eble inter la virinaro tie ĉi pli bone kaj pli frue vekiĝos pli progresema elemento en Usono. (488)

EL ĈINIO

Revoluciaj Koreanoj kaj Japanoj en mallibereio

Depost oktobro 1928 en Ŝanhajo 5 anarkistoj estas arestitaj de japanaj policanoj. La nomoj de tiuj viktimoj estas: Ju-Gvan, Ĥin-Hsi-Tung, Li Hsi-Gvi, Be-San (koreanoj) kaj Takeshi (Japano). Laŭ la ĉiutaga ĵurnalo japana en Ŝanhajo Be-San estas kondamnita je unu jaro da mallibereja puno, Takeshi je 6 monatoj kaj Ĥin-Hsi-Tung estas de la militjuĝo kondamnita je 2-jara mallibereja puno. Ju-Gvan, kiu antaŭ kelkaj jaroj iris al Ŝanhajo por studi kaj poste vagis al Tientsin kaj Pekino, iam amikiĝis kun la blinda rusa poeto Veroŝenko. Sub lia influo li fariĝis anarkisto.

En 1927, li kune kun la koreaj anarkistoj Liu-Hsü kaj Li-Hui-Gvan organizis revolucian unuiĝon, nomatan Anarkista Federacio de Koreanoj en Ĉinio. Por ĝia presorgano "The Conquest" Ju-Gvan verkis diversajn artikolojn por propagandi la "Conquest Movement of Korea and Communistic Ownership" kaj multe faris por tiu movado.

Je la 14-a de junio 1928, li organizis la "Federacio-n de Anarkistoj en Oriento". Ju-Gvan fariĝis ĝia sekretario.

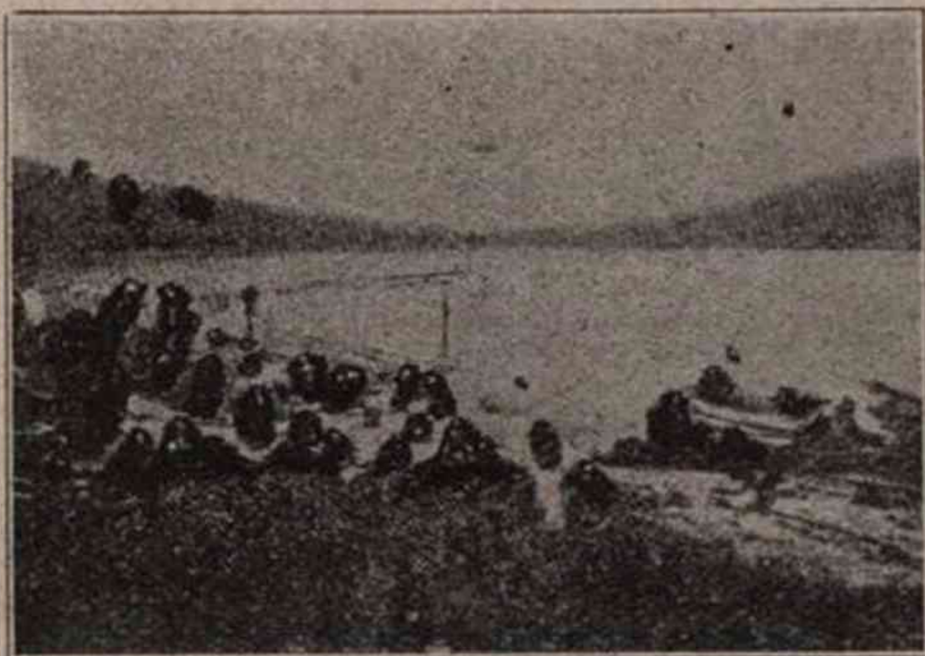
Raportis Lu-Ĥien-Bo
(El Informservo de A. J. I.)

Notoj el Sovetio

Fiŝkaptado en Leningrada provinco

Inter diversaj metodoj de nia laga kaj rivera fiŝkaptado estas kelkaj sufiĉe originalaj kaj verŝajne ne similaj al eŭropaj.

En aprilo aŭ majo, kiam la glacio sur la lago nur komencis degeli, la ezokoj eînaĝas sur la bordojn kovritajn de akvo kaj frajas. Vespere du kamparanoj sidiĝas en la boaton, unu remas kaj la alia bruligas sur la ŝipantaŭo rezinecan lignon aŭ naftumitan ĉifonon, pendigitan per la pendigilo. La fajro lumas, kaj la fundo

Fiŝkaptista vilaĝo en Norda Rusio

(t. e. la superakvita bordo) estas bone vidata. La kaptanto prenas specialan forkon kun longa tenilo kaj pikas la senmovajn fiŝojn. Kompreneble, tia fiŝkaptado postulas grandan lertecon.

En la distrikto Velikie Luki (kie mi loĝis kelkajn jarojn antaŭe) oni mortigas la ezokojn, pafante per la pafilo. — Ankoraŭ unu metodon. Oni metas la reton en la lagon. Por ke la fiŝo plej bone naĝu en la reton, oni ĉirkaŭveturas ĝin boate kaj batas la akvon per speciala batilo. La timigata fiŝo naĝas en la reton.

En la distrikto Velikie Luki, en kies riveretoj loĝas multegaj lojtoj kaj aliaj fiŝoj, la kamparanoj vadas sur la fundo (ĝis la umbiliko en akvo) kaj per propraj manoj, sen ia ilo kaptas la fiŝojn, kiuj sin kaŝas inter la radikoj de l' apudbordaj arbetoj.

N. Usov.

Kiel rusaj kamparanoj mortigas la blatojn

La blato estas granda malamiko de Norda Rusio. Iafoje vi povas vidi amasegojn da blatoj, rampantaj sur la muroj, tabloj, litoj, sur la forno ktp. Kaj tio ne tre malĝojigas la loĝantojn.

Je komenco de l' vintro la familio frostmortigas la blatojn. Ĉiaj transloĝiĝas en iun alian kabanon (propran aŭ de najbaro), forprenas la tutan havajon, malfermas la pordon kaj iufoje eĉ la fenestrojn — kaj la kabano restas senenhava dum kelkaj tagoj. Poste oni devas nur forbalai la mortajn blatojn.

N. Usov.

Kio estas M.K. P.D.R.M.?

En tiu ĉi artikolo mi volas koncize konigi interrilatojn inter la Tutsovetia Profesia Sindikato de Metallaboristoj (V. S. R. M.) kaj la Internacio de Metalistoj, kiu unuigas vicon da metalistaj profesi-unuiĝoj en Okcidenta Eŭropo, kaj doni karakterizon pri tiu organizo, kiun aliĝas nune VSRM.

Ĝis la revolucio en 1917 la rusaj metalistoj apartenis al la Metallaborista Internacio, kiu estis iniciatita de l' Belgia Metalista Unio en la jaro 1891. La rusaj metalistoj aliĝis al ĝi okaze de la 5-a kaj 6-a kongresoj (en 1907 kaj 1910).

Turkestan-Ĉumĥurijat[1]

Skizo de Demetro Albanov

(1-a daŭrigo)

Natura vojo al la parencaj landoj de Oriento estas Turkestano...

Tial daŭre de la jarcentoj Turkestano estis objekto de flamaj deziroj de ĉiuj militakiremaj landoj.

Rusoj venis kiel la unuaj, tial nome ili venkis la landon.

Komenciĝis tielnomata koloniigo. La rusa registaro klopodis firmigi sian mastran pozicion en Turkestano. Tial ĉi tien estis translokataj kamparanoj el Rusio. Por la lastaj estis disponigataj plej fruktodonaj kampoj kaj plej riĉaj akvofontoj; rezulte la indiĝenoj estis kunpuŝataj kaj senigataj de pli granda parto de sia spaco. Tiu ĉi procedo konstante daŭris; do ĉiam malvastiĝis posedoj de l' indiĝenoj. Oficiala statistiko montras, ke ekz. en jaro 1916 — 94% da indiĝena loĝantaro posedis nur 42,4% da tuta utiligebla spaco, dum 6% da rusaj enmigrintoj havis 57,6% da plej bona spaco. Laŭ meza kalkulo ĉiu ruso posedis 3,47 hektarojn da utiligebla spaco, dum indiĝeno havis apenaŭ 0,23 hektaron.

Por rusaj fabrikoj estis ege bezona kotono, tial ĝia semado estis pligrandigata je kosto de mallarĝigitaj grenportaj kampoj. Al la lando ne plu sufiĉis propra grenprovizo, ĝi estis devigata aĉeti importan tritikon. Kompreneble la grenkomercistoj de Rusio uzis la okazon: — la prezo por pano duobliĝis.

En la landon venis multnombre, allogitaj per facila profito, rusaj negocemuloj. Ili tuj preskaŭ monopoligis lokan fabrikan produktadon. Ĉar iliaj fabrikoj postulis konstantan provizon da krudaĵo, ili aplikis ruzajn rimedojn. Ekzemple estis enkondukata sistemo de t. n. antaŭpago por kotona rikolto. Printempe, kiam mono estis necesega al kamparano, por prizorgi semadon, — fabrikposedanto disponigis al li ioman monsumon, sed li postulis krom neordinare alta normo da procenta alpago ankaŭ subskribon de kontrakto, laŭ kiu indiĝeno estis devigata tutan sian rikolton laŭ antaŭfiksita prezo vendi nome al li, ne al iu alia. En la kontrakto estis ankaŭ montrita minimuma kvanto da vendota krudaĵo. Se la kontrakto ne plenumiĝis, eĉ pro kaŭzoj ne dependaj de l' indiĝeno, la fabrikposedanto rajtis vendi per aŭkcio tutan lian havon kaj kampon. Fakte, se vilaĝano eĉ plenumis la kontrakton, t. e. deponis al la fabrikposedanto difinitan kvanton da kotono, — li nenion ricevis, ĉar terura procentmono formanĝis ĉiujn restojn ricevotajn. Oni ankaŭ eluzadis malkleron de l' indiĝeno; ĉie vaste aplikiĝis sistemo de trompa prezo kaj kalkulo.

Krom la notito, tro grandaj impostoj, starigitaj de koloniaj oficistoj, sufokis la loĝantaron.

Rezulte de tiu rabista mastrumo fare de la rusoj komenciĝis rapida malmultiĝo de indiĝenoj; ekz.: inter la jaroj 1902 kaj 1913 la nombro de kirgizoj malgrandiĝis je 8—9%, dum la nombro de rusoj pligrandiĝis je 10%.

La rusa registaro tre ŝatis paroli pri kultura kaj progresa signifo de koloniigo, sed fakte eĉ eta rezulto ne estis atingata. La rusaj oficistoj penis apliki administrajn rimedojn por klerigo de indiĝenoj, ili ekz. deklaris... mobilizon de indiĝenaj infanoj en rusajn lernejojn. Nu, rezulto kompreneble estis plorinda: — la indiĝenoj kaŝadis siajn infanojn, aŭ sendadis ilin por lerni ĉe mahometanaj pastroj, per kio nur kreskis malutila influo de la lastaj. Malatentante klerigon al indiĝenoj la koloni-mastroj, kompreneble, ne forgesis alian "klerigan" laboron: brando — produkto de regna monopolo — trovis ĉi tie bonan

[1] Turkestano-Respubliko.

Tamen, post la Oktobra Revolucio, kiam rusaj metalistoj fondis propran organizon — VSRM, la Metallaborista Internacio, gvidata de socialdemokratoj, rifuzis certigi VSRM kiel membron. Tio komenciĝis per neallaso de la reprezentantoj de VSRM ĉe la 8-a kongreso de l' Internacio en aŭgusto 1920. Poste en marto 1921 la Ekzekutivkomitato de l' Internacio decidis "neakcepti ĉiujn organizojn enirantajn en la Moskva Internacio (Ruĝa Profintern)". La decido sendube rilatis unuavice al VSRM, kiu jam per la Tutsovetia Centra Unio de Profsindikatoj estis kunligita kun la en 1920 kreita Ruĝa Profintern.

La decido de l' Ekzekutivo estis aprobata en somero 1921 de l' 9-a Internacia Metalista Kongreso en Lucerno (Svisio), kie estis decidite eksigi ĉiujn metalistajn organizojn, kiuj aniĝas al Ruĝa Profintern. La eksigo finas unuan etapon de l' batalo de VSRM por partopreno en internacia movado de laboristoj-metalistoj. VSRM ne rezignis je sia celo eniri la Internacion, por elinterne influi ŝanĝon de la politiko al flanko de vera defendo de l' metallaboristaj interesoj.

Ĝis febr. 1927 ĝi multfoje klopodis esti akceptata en la Internacion, sed la gvidantoj de l' Internacio metis tiajn aliĝ-kondiĉojn al VSRM, kiaj kontraŭas tutan ĝian politikon kaj interesojn de l' internacia laboristaro kaj sekve estis tute ne akcepteblaj. Lastaj intertraktoj okazis en februaro 1927 en Berlin, kiuj finiĝis senrezulte, kaj poste la 3-a konferenco de VSRM en febr. 1928 decidis ĉesigi interrilatojn kun la Internacio dum nuna ĝia gvidado.

Tamen dum lastaj jaroj VSRM ne restis sen internacia interligo. Laŭ iniciativo kaj per aktiva partopreno de VSRM en junio 1921 estis organizata Internacia Komitato de Organizo kaj Propagando de Metalistoj, kiu transnomiĝis en aprilo 1928, dum 4-a internacia konferenco de revoluciaj metalistoj jene: Internacia Komitato de Propagando kaj Agado de revoluciaj metalistoj (MK PDRM).

Jen kiel ĝi prezentas sian vidpunkton: Tial ke Metalista Internacio jam ekzistas estas sensence krei novan paralelan al ĝi organizon. Tamen metalistaj organizoj, aliĝintaj al Ruĝa Profintern, ne estante akceptataj en la Internacion, bezonis unu gvidcentron, kiu kondukus vastan laboron inter la metalistoj de ĉiuj landoj, klarigante al ili klasajn taskojn de la proletaro kaj malbonan gvidadon de l' gvidantoj ĉe la ekzistanta Internacio, kaj organizante revoluciajn metalistojn por estonta kreo de revolucia klasa Internacio de fer- kaj ŝtal-laboristoj. Tia centro estas MK PDRM.

Dum la unua konferenco en junio 1921 estis reprezentitaj jenaj landoj: Ameriko, Svisio. La konferenco akceptis alvokon al metalistoj el tutmondo, klariganta taskojn de nov-organizo, kaj elektis sekretariaron el 7 personoj. 2 K-doj el VSRM eniris tiun sekretariaron.

Proksimume 8 jarojn ekzistas la MK PDRM. Ĝi unuigas metalistajn revoluciajn prof-sindikatojn en USSR, Francio, Ĉeĥoslovakio, Rumanio kaj Grekio, revoluciajn opoziciojn en metal-unuiĝoj reformemaj de Germanio, Anglio, Aŭstrio, Norvegio, Svisio kaj kelkaj aliaj landoj. Kiam kreskos nova revolucia ondego en kapitalistaj landoj, MK PDRM transformiĝos en batalantan, senmaske klasan Internacion de ĉiuj revoluciaj laboristoj de fero kaj ŝtalo.

M e t a l i s t o L e o ĝ o.

EKONOMIAJ NOTOJ

Usonaj entreprenoj en Eŭropo reprezentas kapitalon de 2500 milionoj da dolaroj

La komerca departemento en Vaŝingtono publikigas precizajn nombrojn pri la graveco de usonaj investoj en Eŭropo. Laŭ "Ĉiutaga Telegrafo" (Daily Telegraph) jen estas la esenco de tiuj informoj:

La usonaj entreprenoj en Eŭropo reprezentus sumon da kapitaloj taksataj, sen ia troigo, je 2500 milionoj da dolaroj, ne kalkulante la apartajn fremdajn pruntojn, kiuj, por Eŭropo, faras sumon el 4000 milionoj da dolaroj, por la tuta mondo el 14 000 milionoj.

El 2500 milionoj da dolaroj el fremdaj kapitaloj, kiuj rekte partoprenas je la aktiveco de la diversaj eŭropaj industrioj, la sumo da industria materialo posedata aŭ superregata de usonaj societoj estas taksata je 500 milionoj da dolaroj, al kiuj oni devas alkalkuli 40% aŭ 200 milionojn da dolaroj, kiuj servas por kovri la investojn en publik-utilaj laboroj en Eŭropo, en la minejoj kaj la komercaj societoj. Oni ne konas ekzakte la sumon de l' monsumoj reprezentataj de la akcioj de unuopaj usonanoj en Eŭropo. Sed la komerca departemento taksas ĝin je 250 milionoj da dolaroj. Oni difinas la valoron de la sumo de l' usonaj monoj en la eŭropaj valoroj de societoj proponitaj al Usono de 1914 ĝis 1918, je 1500 milionoj, disdividitaj inter

TRE NOTINTE!

En la "neŭtrala" gazeto "Esperanto", oficiala organo de la "neŭtrala" UEA., vi vane serĉus dum la tuta jarkolekto informon pri la IX. SAT-Kongreso... ??!!!...

---

debiton; kvanto da importa alkoholaĵo jaron post jaro konsiderinde kreskadis...

Krom aliaj malfeliĉoj la indiĝeno estis devigata toleri ĉiaman primokaĉon pro siaj religio, kutimo kaj rito, fare de la "mastroj"; nome pro tio lia religiemo ĉiam kreskis, kaj kune kun ĝi kreskis la influo de l' eklezio kaj — kiel sekvo — plifortiĝis konservativaj principoj de "ŝariat". La popolo dronis en malprogresemo...

Loko, ĉe kiu povus plendi priŝtelata, senrajtigata, ofendata indiĝeno, mankis; la juĝistoj estis instalataj de rusa administracio.

En la jaro 1916 la caro, perdinte jam plimulton de siaj soldatoj, deklaris rekrutiĝon de l' indiĝenoj. Ŝajne eluziĝis popola toleremo: lavango da indigno ruliĝis el unu angulo de Turkestano en alian kaj formiĝis kiel ribelo. Ĝi ekbrulis ĉe l' kirgizoj kaj transdoniĝis al ĉiuj aliaj indiĝenaj popoloj. Ĉion fordonintaj al "ak-paĉa[1]" indiĝenoj ne volis fordoni al li ankaŭ siajn filojn. La estro de Turkestano malpacienciĝis; en Rusion ekflugis helppetaj telegramoj; kaj la helpo venis...

La registaro por tiu celo ne estis avara, ĝi decidis eĉ devoki el militkampo valorajn soldatojn por direkti ilin en la malproksiman ribelantan kolonion. Tiom valora ĝi estis! La soldatoj venis kaj venkis... Longa listo de mortigitoj, ekzekutitoj, ekzilitoj kaj forkurintoj estis funebra rezulto de la ribelo. La regno nenion perdis, male, ĝi eĉ gajnis bonege, — la kampoj de la ribelintoj estis konfiskataj je utilo de la regno, sennombra brutaro estis ĝia "milita" akiro.

Plua malriĉiĝo kaj po-ioma formortado minacis al la indiĝenoj, ĉar la milito daŭris kaj ĉiam novajn viktimojn ĝi postulis. Sed venis la jaro 1917 kaj la revolucio.

Ĝi komence ne alportis trankviliĝon. Malklera indiĝenaro ankoraŭ ne sciis distingi rusojn, kiuj faras revolucion, de rusoj, kiuj mastras, vestitaj per uniformo de caraj oficistoj. Tro freŝa ankaŭ estis la impreso de la ĵus subpremita ribelo.

Tial tuj post falo de la cara registaro komenciĝis popola movado por defendi rajtojn de l' indiĝenoj. Sed la movadon je siaj profitoj uzis aĉaj personoj: caraj oficiroj, lokaj riĉuloj kaj mahometanaj pastroj, kiuj celis kontraŭstarigi ĝin al revolucia agado de kelkaj pli progresemaj indiĝenaj grupoj. La movado de sur vojo al plibonigo de ekzistanta sociordo falis sur vojon de subpremado al popola memagemo, sur vojon de simpla rabista agado, per kiu suferis la pli granda malriĉa parto de la loĝantaro, kies tuta havo ofte estis forprenata perforte sub preteksto: "Helpo al la sankta milito kontraŭ profanistoj de Islamo". Jam baldaŭ pli bona parto de l' movadanoj, kompreninte esencon de la movado, forlasis ĝin; multaj eĉ transiris en vicojn de l' revolucia armeo. La movado tute bankrotiĝis, perdinte konfidon de la amasoj. Eĉ la nomo de l' movadanoj "basmaĉi" fariĝis samsignifa al rabistoj, mortigistoj ktp. Fine la bando estis nuligata.

Sur la spaco de la estinta kolonio naskiĝis Uzbekia Socialista Sovetia Respubliko, lando de egalrajtaj civitanoj, ne mastroj kaj servistoj.

Senco de la soci-mastrumaj rilatoj ege ŝanĝiĝis. Tuj estis efektivigata t. n. agrara reformo, per kiu tero kaj akvo estis deklarataj nenies posedo, kiun neniu rajtas vendi-aĉeti. Estis ĉesigata sistemo de tera kaj akva spekulacio, — ilia distribuado estis komisiata al aŭtoritataj regnaj institucioj, instalataj laŭ baloto de l' kamparanoj mem. La tuta plantebla kamparo kaj la akvuma sistemo estis dividataj je egalaj normoj inter ĉiuj kamparanoj.

La fabrikoj de e k s - kapitalistoj estis ŝtatigataj. La servutsistemo de kontraktado por kotono estis forigata. Ĉiuj kotonproduktistoj estis unuigataj per kooperativoj, kiuj mem kunaĉetas la ri-

[1] "Blanka caro".

la publik-utilaj societoj, la industrioj, la bankoj kaj kredit-institucioj, fervojoj kaj ŝipveturaj kompanioj, ĝenerale sub formo de obligacioj.

La statistikoj montras, ke la usona kapitalo komencis penetri en Eŭropon antaŭ la milito, sed ke la plej gravaj investoj okazis freŝdate. Preskaŭ 170 milionoj da dolaroj usonaj estis, en 19. junio 1928, investitaj en Polio, en Rusio, en Granda Britio. Gravaj progresoj estas efektivigitaj de la aŭtomobil-industrio, kiu penetris en Germanion, Francion, Belgion, Anglion kaj aliajn landojn. La bulteno de l' komerca departemento kun nombroj pri la jaro 1918 taksas, ke la rektaj investoj de Usono en eksterlando, en ĉiuj landoj, progresas po 250 milionoj da dolaroj jare.

Malkresko de la orrezervoj en Italio

La or- kaj valut-rezervoj de la "Banca d'Italia", la itala ŝtata banko, malkreskas laŭ tempmezuro, kiu plej altgrade maltrankviligas la ekonomiistojn, ĉar per tio aperas endanĝerigita la stabiliĝo de l' liro, kiu estis efektivigita kun granda penego kaj per grava ŝarĝo por la laboristaro kaj la mezaj klasoj. La rezervoj de la "Banca d'Italia" sumiĝis laŭ la plej freŝaj statistikoj je:

1. jan. 1928 . . . . 12 125 mil. paperaj liroj
31. dec. 1928 . . . . 11 070 mil. paperaj liroj
30. aprilo 1929 . . . 10 004 mil. paperaj liroj

Dum sekve la malkresko de l' rezervoj en la tuta jaro 1928 prezentis sumon de 1035 milionoj da liroj, la malkresko sumiĝis jam en la tri unuaj monatoj de l' jaro 1929 je pliaj 1066 mil. da liroj! Laŭ tio la ŝtata banko je la 30. aprilo nunjare disponis nur pri or- kaj valut-rezervo de precize 10 miliardoj da paperaj liroj (= proks. 400 milionoj da dolaroj), kiuj respondas al sumo de 2569 milionoj da oraj liroj.

---

kolton de siaj membroj kaj pogrande vendas ĝin al la regnaj fabrikoj. Ĉefa okupiĝo de la loĝantaro — plantado de kotono — fariĝis profitdona. Kooperigo de l' kamparanoj sekvigis ankaŭ grandajn sukcesojn de organiza kaj kleriga signifo: antaŭ la revolucio indiĝeno ne konis maŝinojn; nun ili vaste estas aplikataj. Kooperativoj disponigas ankaŭ elektitan semmaterialon. Tial la kvanto da rikolto ĉiam kreskas.

Pliboniĝo de la materiala stato elvokis emon al klero: universitatoj jam havas en siaj kadroj indiĝenojn, soci-kunvenoj vidas senvualigitajn virinojn. Signifo kaj influpovo de la eklezio okulvideble malkreskas. En socia kaj hejma vivado de l' indiĝeno enradikiĝas progresemaj formoj de sociakorda konduto kaj agmaniero. Evidentiĝas pluraj ĝojigaj perspektivoj de evoluo . . .

Tram—ta—ta . . . tram—ta—ta . . .

La vagonaro brueme flukuras antaŭen; alvenas, preterŝoviĝas, foriras posten — montoj, kampoj, riveroj malaperas malantaŭe en polvo, leviĝinta el sub la radoj. Novaj bildoj aperas antaŭe . . . Je, malproksime, en nebulo de la pasinto lasiĝas la hieraŭo kaj jam la morgaŭo vidiĝas antaŭe . . .

La vivo flukuras . . .

Meza Azio, 1928.

D. Albanov.

ŜTONLABORISTA VIVO EN SILEZIO[1]

Tre peniga, korpo-streĉa estas la laboro de la laboristoj en ŝtonrompejoj, inter kiuj mi iam troviĝis kiel helplaboristo, ĉar en mia metio tiutempe ne estis trovebla okupo. Malgraŭ tre peniga laboro, malalta salajro, sekve mizera vivstato, la ŝtonrompejoj en nia regiono allogas multajn laboristojn, eĉ el pli malpli malproksima ĉirkaŭaĵo. Al tio ja devigas nin la batalo pro la ĉiutaga pano. Ĉiu homo volas satigi sin kaj siajn samfamilianojn.

En mia loĝloko jam komenciĝas la labortago (8-hora) matene je la kvara kaj duono, jene: "Ellitiĝi, lavi, vesti sin", dum la edzino preparas la matenmanĝon, kiu konsistas el supo farita el sekala faruno kaj iom da pano. Post tio la dorso-sako estas plenigata per pano kaj botelo da kafo (farita el hordeo). Tiam estas surmetataj la botoj kaj antaŭen ni marŝas: la vojo estas longa.

Ĝenerale oni bezonas de mia loĝejo ĝis la laborejo 1½ horojn, ĉiam marŝante tra arbaro, supren sur monteton. Ŝvitante ofte oni alvenas, eniras la kabanon, kiu estas destinita kiel manĝsalono por la laboristoj de la rompejo. Oni formetas la dorsosakon, portas la kafo-botelon sur la fornon por varmigi, demetas la botojn kaj jaketon, anstataŭigante ilin per pantofloj kaj laborkitelo. Je la sepa nun eksonas signalo kaj ĉiuj iras al sia difinita loko, la rompistoj en la rompejon malsupren, kaj la pavim-ŝtonfaristoj en siajn lignajn budetojn. La transportistoj nun portas al la budoj la blokojn, kiujn estas ĵus eltirinta el truego la granda levilo. Multpezaj estas tiuj ĉi blokoj; ofte ili pezas preskaŭ kvin mil kilogramojn.

La pavim-ŝtonfaristo per siaj iloj (ĉizilo kaj martelo) devas dispecigi la blokon en ĉiam pli kaj pli malgrandiĝantajn kubojn, ĝis fine antaŭ li kuŝas la kuboj pretaj por vendiĝi. Vere nur tre malmultaj Gek-doj povas imagi, kiel ofte oni devas svingi martelon, antaŭ ol estas preta la pavimŝtono, sur kiu oni transpasas la stratojn en la urbo.

La labortempo daŭras ĝis la dekses a kaj duono. Intertempe estas du paŭzoj, ĉiu duonhora. Se tiam vespere fine eksonas la fajfilo, tiam certe ĉiu volonte formetas la ilojn por iri hejmen. Lace, ofte eĉ lacege oni alvenas hejmen, ripozas iom, dume eble englutante la vespermanĝon, legas gazeton, eble ankaŭ alvenintajn esperantaĵojn, studas iomete esperanton aŭ ion alian, — kaj jam estas tempo por enlitiĝi, ĉar la horloĝo jam sonigas la dudekan.

Tiel aspektas kutime la okhora labortago de la silezia ŝtonlaboristo. Nu, kiom oni perlaboras dum ĝi? Ĉiu laboro estas pagata laŭ kvanto, kaj la prezoj estas tiom malaltaj, ke ne estas eble eĉ por lertulo, kiu plej diligente laboras, elakiri pli ol 6 markojn germanajn (= 1,40 dol.) po tago. Kompreneble nur malmultaj akiras tiun maksimuman salajron. Tio estas treege malmulte da mono, se oni konsideras, ke unu pano (1½ kg.) kostas 0,60 mk. g., viando po kilogramo 2—2,40 mk. kaj butero eĉ 4 mk. po kilo. Nuntempe oni krom tio laborigas nin mallongigite, t. e. 6 horojn tage, ĉar estas tro produktate. Tio nature signifas plian malaltiĝon de nia salajro. Minacas eĉ maldungo kaj haltigo de la produktado.

Do, Gek-doj, se vi tuŝas per viaj piedoj la ŝtonan pavimon de la urbaj stratoj, ekmemoru ankaŭ la penadojn kaj mizeron, kiun suferas tiuj, kiuj kreas al vi tiun ĉi oportunaĵon. Sed eksciu ankaŭ, ke ni jam komencas konsciiĝi en nia metio kaj jam komprenis, ke nur la nuna kapitalista sociordo kulpas pri nia mizero, por kies forigo ni ankaŭ komencas lerni kaj uzi esperanton. (6269[1])

[1] Germane: Ślézien (Schlesien).

[1] K-do 6269 estas sur la bildo la plej dekstra. — Red.

Oni elspezas por militiloj

Ĉar Turkio entreprenis disvolvi sian militŝiparon, Grekio ne povis resti flanke kaj mendis grandan nombron da militŝipoj. Turkio mendis ĉe Italio kaj Nederlando en mallonga tempo 2 kontraŭtorpedajn ŝipojn, 2 submarboatojn kaj 4 krozŝipojn. Grekio mendas ĉe Italio 2 plej moderne ekipitajn kaj plej rapidajn kontraŭtorpedajn ŝipojn.

Dum Doz (Dawes) kaj Mkdonald (Mac Donald) faris preparajn intertraktojn pri la malarmado, Usono instrukciis daŭrigi la konstruadon de 15 krozŝipoj laŭ sia programo. Oni aldonas ankoraŭ 2 krozŝipojn dekmil-tunajn (tuno = 1,83 kbm). La registaro asertas, ke la konstruadplano por 15 krozŝipoj tute ne kontraŭas la malarmadon, ĉar ĝi kondukos nur al tio, ke Usono havos egalan kun Britio ŝiparon. La ŝipar-konstrua projekto devas esti efektivigita la 1. julio 1931 kaj postulas jaran elspezon de 275 milionoj da dolaroj.

La usona registaro komunikas same sian decidon ekkonstrui 162 aviadilojn je la suma valoro de 5 milionoj da dolaroj. Kvar diversaj kompanioj ricevis la mendon. La defendministro de Kanado siaflanke sciigas, ke li konstruigas en Soŭzemtn (Southampton) 2 kontraŭtorpedajn ŝipojn por la sumo de 7½ milionoj da dolaroj.

Gazetservo de Intern. Antim. Oficejo, Hago.

DISKUTEJO

Kiel solvi la antitezon?

Respondo al K-do Elzaso (7663)

Mi ne ŝatas diri, ke mi bone konas iun demandon. Tio estas ĉiam tro memfida. Kvankam mi sufiĉe konas Elzasian demandon: mi vivis de 1920 ĝis nun kun vilaĝdevenaj kaj urbdevenaj elzasoj en Parizo. — Mi parolis kun ili germanlingve kaj franclingve. Mi atente aŭskultis paroladojn kaj pritraktojn: sed ne influiĝu per pritraktoj en ĉiutagaj jurnaloj, K-do. Ĉiu ĵurnalo ĉiutaga, precipe en artikoloj anonimaj aŭ nomsignitaj de servutuloj, estas io tiom stulta, kiel pugnobato. Ne serĉu liberan penson en ĝi. Legu librojn, revuojn, respondece nomsignatajn de inteligentaj honestuloj. (Atentu: ili estas malmultnombraj.)

Do, mi kuraĝas respondi al elzaso (SAT-ano 7663) pri tiu de mi speciale studita temo. Mi tuj precizigu. Mi ne apartenas al la gvidantaro de SAT. Kiom mi kompatas ilin, la gvidantojn de SAT, ĉiam ŝarĝatajn per ĉiuj pekoj fare de la hepatosuferantaj SAT-anoj, kiuj ne legas vorton en "S-ulo" ne kulpigante la gvidantaron! Kiom ĝoja mi estas hodiaŭ, ĉar mi ne estas gvidanto, nek estos nek estis!

Tiom vivanta estas "S-ulo", nur ĉar ĉiu rajtas skribi en ĝi sub sia respondeco. Mi, SAT-ano 7359, respondecas pri ĉio, kio sekvas: Mi estas franc-devena. Mi legas precipe komunistajn kaj komunistemajn gazetojn, kaj nur ŝatas tiajn gazetojn, sed ne iliajn erarojn. "Errare humanum est" ("erari estas homa"). Mi tute malŝatas naciismon de t. n. "socialistaj" gazetoj. Estus por mi tute egale, ĉu Elzasio refariĝu germana, parto de t. n. germana respubliko, kiu estas nun pli libera, ol la tielnomata franca respubliko. Re-germaniĝo de lingve kaj eduke germana Elzasio estus por mi nek malŝatinda nek ŝatinda. Se vi ŝatas ŝanĝojn, naciismojn, je via sano! Mi trinkas elzasan vinon je via feliĉo!

Sed Elzasi-ŝtatiĝo ŝajnus al mi tiom granda stultaĵo, kiom Kataluni-ŝtatiĝo, kiom Irland-ŝtatiĝo, kiom Limuzi-ŝtatiĝo, kiom novkreo de mortinta etindustrio apud sammetia sukcesanta grandindustrio. Tiu grand-industrio, imperialismo, persekutadas nin? Ni sociigu ĝin, ni internaciigu, ni sennaciigu tiun grand-industrion: regado. Ĝi ne plu estos imperi-ismo, kiam ĝi estos sennacia, komunprofita. Nur ekzistas tiu vojo, por eliri el imperia industrio, ĉu aŭtomobil-industrio aŭ regad-industrio. Regado estas nur metio apud aliaj metioj. Ni tro forgesas tion; kaj kvazaŭ religie ankoraŭ ni konsideras registarojn. Kutimo: la homoj tiom longe kredis, ke reĝoj estris per "dia rajto"!

Kial Elzasio ne ricevis tuj ĉiujn francajn leĝojn? Ĉar elzasaj estroj jetis sin en la brakojn de sinjoro Püenkare, de generaloj, de franca ekleziularo. Ĉar fakte reganta elzasa ekleziularo ne akceptis "laikajn leĝojn" kaj elektis inter francaj leĝoj nur tiujn, kiuj plaĉis al ili, ekleziuloj. Ĉar kvankam vi diras "ne", ĉiuj scias, ke Belgio-(Nord-Francio) - Elzasio - Bavario - Italio estas stultege katolikaj. La ne-katolikoj en Elzasio, judoj, reform-ekleziuloj, estas same kiel katolikoj ege pli superstiĉaj, pli religiaj ol ĝenerale loĝantaroj de Germanio aŭ Francio. Religiemo estas elzasa malsano.

Nur Bretonio, en Okcident-Eŭropo, estas tiom katolika, kiom Elzasio. Kia kontrasto! Estas natura fakto, ke la plej malriĉa superstiĉa marista landeto Bretonio, lingve izolita, estas ankoraŭ tre katolika.

Sed kiel estas eble, ke la riĉa Elzasio, kun ĝojaj junuloj kaj ĝuemaj junulinoj, kun riĉa grundo, riĉaj vilaĝoj kaj laborîstaj urboj, estas ankoraŭ tiom religiema? Nur lingvan izolon ĝi suferas same kiel Bretonio. Ĉion alian, ne. Ni tuj rimarkas, ke tiu religiemo estas artefarita, ne profunda. Dum regado de Vilhelmo la dua super elzasoj, por havi pacon en ĝi, la germana imperiestro "pruntedonis" elzasojn al la katolikismo. Katolikaj pastroj, interŝanĝe por tiu donaco, donacis pacon al la "tre kristana" reĝo Vilhelmo. Same faris post 1918 francaj reakciuloj, favorante katolikan elzasan ekleziularon. Jen kial Elzasio estas nun iu ĉefloko de danĝere refortiĝanta katolikismo. Lingve izolita Polio, lingve izolitaj provincoj de Italio, lingve izolita Bretonio, aŭtonomisme, apenaŭ lingve izolita Irlando, same restas la nestoj de la plej malklera kaj fiaga religio en la mondo, katolikismo. (Mi estis katoliko ĝis 15-a jaro.)

Tio estas la precipa "alia vivkoncepto" de elzasoj: religiemo.

Nia elzasa K-do skribas: "...sen la kontrolo de ia registaro "en Parizo, kiu ne komprenas nian vivkoncepton". "Nia" vivkoncepto! Jen superstiĉo tiom religia kaj reakcia, kiom la "bona germana dio" en Germanio kaj "dio protektas Francion" de franca ekleziularo. Ni sennaciuloj, kaj eĉ la nuraj internaciuloj, pretendas havi, klopodas havi, sukcesas havi la saman vivkoncepton, kiel niaj K-doj germanaj, holandaj, belgaj, francaj, svisaj, italaj, aŭstraj, por resti en la "ĉirkaŭaĵo" de Elzasio. Tiu komuna vivkoncepto estas samtempe celo de l' tutmonda Proletaro, kaj nepra kondiĉo por sukceso de l' socialismo.

En tiu movado al komuna vivkoncepto, kiu bezonas ankoraŭ grandajn klopodojn, ĉar naciismoj, flegataj de regantaj burĝoj jam de 1795—1815, fakte regas, Elzasio estus, inter klopodantaj proletaroj, iu insulo, popoleto kun speciala elzasa vivkoncepto? Pentrindajn diferencojn inter regionoj ni kulturu, kiam ni ŝatas ilin, por plezuro, sed ne por naski novajn kontraŭ-revoluciajn pasiojn. Kiom feliĉaj ni estas, naskitoj de provincoj jam longe "ennaciitaj" kun multaj aliaj, ĉar ni povas malŝati tiun naciecon eĉ ne inventante "aŭtonomismon", malantaŭen-paŝon!

Sovetio redonis al ĉiuj popoletoj lernejojn en ĉiu lingvo? ĉar fakte neniu sciis rusan nek faman najbaran lingvon. Estis ne-evitebla. Krome, esp-o en tutmondaj lernejoj permesos al ĉiuj la saman tutmondan edukadon, eĉ al infanoj, kiuj lernus gepatran lingvon, parolatan nur de 20 000 loĝantoj. (Inter 20 000 loĝantoj ne povas troviĝi 20 Ajnstajn aŭ Ŝekspir.)

Sed vi, elzasoj, eĉ la plej pasie "aŭtonomistaj", ne pretendas naski elzasan lingvon. Nur kelkajn ŝercojn vi presigas, en elzasaj ĵurnaletoj, sen preciza ortografio, en dialekto "elzesiŝ". Inter Francio kaj Germanio ne ekzistas alia lingvo. Do, Sovetio ne trovus en Elzasio okazon rekoni apartan popolon.

Mi persone bedaŭras, por Sovetio, apartigojn kiel tiun de Ukrainio kaj Blank-Rusio, kie laŭ ĉiuj de mi elĉerpitaj informoj ekzistis lingvoj nur tute kamparaj, eble ne pli skribitaj antaŭmilite, ol "elzesiŝ". Mi konstatas, sur "tabelo" de lernejoj en Blank-Rusio, jus aperinta en "S-ulo", ke la studentoj en superaj lernejoj ege pli multe vizitas ruslingvajn kursojn, proporcie, ol en subaj lernejoj blankrusaj. Do, por la infanoj de subaj lernejoj, vilaĝlerneja lingvo estas barilo. Mi pretendas, ke ĝenerale orientanoj malpli sukcesas en industrio kaj sciencoj, ĉar ili studas tro da lingvoj: vilaĝan, urban, najbaran, eŭropan, elegantan, lingvojn. Ekzemple vi trovas polajn inĝenierojn, kiuj skribaĉas kaj parolaĉas lingvojn polan, rusan, germanan, francan, anglan. Sed ili tiom klopodis por poliglotiĝi, ke inĝenieroj ili kvazaŭ ne estas. (Homa tago ampleksas nur 24 horojn, ne pli ol dek por utila studo, kaj orientanoj ne estas tiom laboremaj... (En tio ili pravas, tiuj ŝatindaj artistoj! La ĉiam afertraktanta usonano estas tiom malagrabla animalo!).

Tial bonaj sovetaj komunistoj malpravas, predikante al komjunuloj: "Lernu lingvojn, multajn lingvojn, anstataŭ esperanton." La tro-lingviĝo estas vundaĉo de oriento. Komjunuloj nur parolaĉos unu aŭ du nacilingvojn.

Ĉiuj elzasoj edukitaj post 1918, kiam la gepatroj ne plu ŝatis aŭ kuraĝis paroli germane, (kara K-do Elzaso (7663), ĉu mi eraras?) plendis, ke ili nur aŭdis Elzasan dialekton, ĉar gepatroj ne sufiĉe sciis franclingvon. — Ne, K-do Elzaso, lingvon oni lernas en lernejo, se ĝi ne estas la sama, kiel en familio! (Esperanton, jes, ĉar pli facila.)

Mi konis multajn tiajn elzasojn, nun junuloj 15- ĝis 20-jaraj, kiuj plendadas ĉar patran lingvon ili ne plu havas. Ĉie ili estas fremduloj. Mi scias, ke ankoraŭ fariĝas tiel: infanoj eliras el lernejo, skribante kaj parolante malbone franclingvon kaj malbone germanlingvon. Tiuj elzasoj fariĝis, tiel, tiom esprimmalpovaj kiom orientanoj de la plej persekutitaj regionoj.

Ĉu "aŭtonomismo" estas la ĝusta kuracilo por tiu vundo? Nomojn de lingve malkontentaj elzasoj mi povus citi al nia K-do Elzaso; sed ĉu li povas ne-scii tion? Kaj ankaŭ, doni nomojn de vilaĝanoj elzasaj, kiuj estas indiferentaj por ĉiu naciismo (jam sennaciuloj, do, kiel ĉiuj naturaj homoj), mi ne kuraĝus... Ĉar eble ili estus persekutotaj, per la estonta "nacia" elzasa registaro?

Certe, K-do elzasa, nur sennacia socialista administrantaro (ne registaro), ne plu persekutos nin.

(7359.)

SENNACIULA LIBERPENSULA PAĜO

N-o 8 REDAKTAS LIBERPENSULA SEKCIO DE SAT N-o 8

Manuskriptojn sendu al: KURT HUBRICHT, Leipzig O 30, Mariannenstrasse 22. Sekretario de la Sekcio: KURT KLAPS, Danzig, Karpfenseigen 12

BELGIO

En "nia" lando, kvankam ili ne plu estas la plej multnombraj en la parlamento kaj senato, la klerikaluloj regadas la plimulton de la lernejoj, kaj la riĉaj katolikoj... kaptas por tiuj lernejoj 62% de la tutlanda lernantaro. Plie, la pastroj havas rajton fari religiajn kursojn en la laikaj (ŝtataj) lernejoj, sed, almenaŭ leĝe, la infanoj povas esti maldevigataj ĉeesti tiujn kursojn — sufiĉas ke la gepatroj skribu al la direkcio de la lernejo. Ĉu necesas komentarii tiun liberecon? Certe ne, ĉar la legantaro de "S-ulo" scias la valoron de "leĝa" libereco por la malriĉuloj.

La klerikaluloj organizas lernejojn, kaj la nekredantoj ilin pagas, tute kiel la klerikaluloj!... Vi ne komprenas? Jen klarigo: La politikaj reprezentantoj de Laborista, Liberala kaj Katolika Partioj voĉdonas la necesajn milionojn, teorie je la nomo de la "lerneja paco", sed fakte, por ke la "liberaj" (legu: katolikaj) lernejoj povu konkurenci la laikajn!

Sen iu ebla dubo, tio ne sufiĉas al la katolika kapitalismo. Logike ĝi celas fariĝi mastro de la tuta publika instruado.

Ĝenerale la geinstruistoj de la katolikaj lernejoj estas "sanktaj fratetoj kaj fratinetoj". La ensutanigataj fratetoj estas fraŭlaj, sed ne estas senseksaj. Tio estas ofte pruvita de iliaj viktimoj: la "tre karaj geknaboj".

Pli ol ses miloj da katolikaj, judaj kaj protestantaj pastroj estas, en "nia glora kaj progresema patrolando", pli bone pagataj ol la geinstruistoj civitaj.

Ekzistas "Nacia Federacio de Liberpensuloj". La plimulto de la membroj konsistas el proletoj, sed la organizo estas direktata de la burĝa demokrata ideologio, t. e. estas apenaŭ kontraŭklerikala. Ĝi sin deklaras super la partioj kaj klasoj. Antaŭ ses jaroj la Brusela Federacio eksiĝis kaj poste fariĝis "Materialista Ligo de Belgio", ĝi aliĝis al la "Internacio de la Proletaj Liberpensuloj" (I. P. F.). Jen sube ĝia principara Deklaro.

Lasttempe ni publikigis broŝuron en franca lingvo de nia K-do Jean Gueux, kiu klarigas tiun Deklaron (32 paĝoj. Prezo: unu franca franko).

Ĵus nun ni ankaŭ eldonas broŝuron 32-paĝan de nia K-do Emile Chapelier: "La Proleta Liberpenso kontraŭ la burĝa Liberpenso". (Prezo: unu franca franko, sendo senkosta).

Ni eldonas monatan ĵurnalon: "Le Matèrialiste". Jarabono: 8.50 francaj frankoj. Ni uzas esperanton.

Principara deklaro de la Materialista Ligo de Belgio

Fundamenta principo:

1. Nenio ekzistas ekstere de la materia mondo. La ideoj rezultas de la sentaĵaro. Ili devenas el la propreco de la materio, kiu konsciiĝas, kiam ĝi estas organiziĝinta.

2. El tio, ke la ideoj rezultas de la materiaj faktoj, sekvas, ke la homo estas produkto de la medio, en kiu ĝi vivadas. Liaj ideoj aliformiĝas kune kun tiu medio, — ĉu ili adaptiĝas pasive, ĉu ili reagas kontraŭ la eksteraj fortoj.

3. La prahistorio de la homo estas tiu de la luktado kontraŭ la naturaj elementoj por la konservado de la speco. El tiu luktado eliras la unuaj ideoj, la unua intelekta formiĝo.

Por praulo afero estas justa, se ĝi estas favora por liaj vivaj bezonoj, kaj maljusta, se ĝi kontraŭagas ilin.'

Tiele naskiĝis ĉe la homoj la ideo pri justeco.

4. Tiu unua intelekta formiĝo intervenas iom post iom en la malrapidan organizadon de la societo.

En organizata societo, la ekonomia produktmaniero pli gravas ol la naturaj faktoroj kaj konsistigas dum ĉia historia epoko, la bazon de la socia kulturo, kaj, konsekvence, de la politika kaj intelekta historio de la epoko.

La intelekta produktado dependas de la materia produktado kaj transformiĝas kun ĝi.

5. La religio, la moralo, la filozofio evoluas kaj adaptiĝas, dum ĉia epoko, al la ekonomia vivo. Ili elmontriĝas kiel la superstrukturoj de la reĝimo, kies firmigilaro estas tute materia.

6. La produktaj formoj, kiuj sinsekvis ĝis nun, — sklaveco, servuteco, salajreco —, havis, kiel bazon, l' ekspluatadon al la homo fare de la homo. Tial ni vidas, ke la historio de la civilizado estas la historio de luktado inter regantaj kaj regataj klasoj.

La regantaj ideoj de iu epoko estas ĉiam la ideoj de la reganta klaso. Tial afero estas justa, se ĝi kunhelpas la kreskadon de la reganta klaso, kaj maljusta, se ĝi kontraŭas ĝin.

Sed kontraŭ tiu klasa justeco, aganta de supre al malsupre, kontraŭstaras alia klasjusteco, direktata de malsupre al supre, de la subpremataj klasoj. Ĝi nur ekestas kiel depostulo, pligrandiĝas laŭmezure kiel la reĝimo diseriĝas per la ekfiniĝo de la reganta klaso, kaj finfine sin trudas perforte. Ekzemple: la filozofia movado de la XVIII. jarcento.

7. Se ni vidas, dum la XVIII. jarcento, la ideojn de konscienca libereco sin trudantaj kaj disvastiĝantaj, estas tial ke la estado kaj disvolviĝo de la burĝa klaso — tiam revoluciema klaso — havis kiel subtenilon, en la materia kampo, la liberecan konkurencon.

La konscienca libereco kaj la libera penso, kiu devenas el ĝi, estas nur translokigo, en la intelektan kampon, de la libera konkurenco.

En la landoj, kie la opinia libereco estas proklamata por ĉiuj, estas fakto, ke tiu rajto nur ekzistas por tiuj, kies opinioj ne estas danĝeraj por la regantaj klasoj.

8. La antaŭa paragrafo difinas la materialismon de la historia vidpunkto.

La Materialista Ligo de Belgio aliĝas al tiu principaro.

Dum nia epoko la reganta klaso estas la kapitalista burĝaro, la subpremata klaso estas la proletaro.

La Materialista Ligo de Belgio celas disvastigi la materialistan filozofion, kiu devas esti, por la proletaro de la XX. jarcento tio, kio estis, por la burĝaro, la filozofia movado liberpensula de la XVIII. jarcento.

Enkondukis kaj tradukis
la redakcia sekretario de la L. M. B.:
SAT-ano 9106 (Bruselo).

P. S. Adresu leterojn kaj dokumentojn al la ĝenerala sekretario C. SERWY, 13, rue Henri Jacobs, Bruxelles (Belgio).

LA RELIGIAJ PARAZITOJ HAVAS BONAN SALAJRON

En Svedio laboristoj gajnas 2000 kronojn, sed pastroj 25 000 kronojn po jaro

En Svedio la laboristoj laborakiras ĝenerale 2 mil ĝis 2500 kr. po jaro. Multaj, ekzemple la tekslaboristoj kaj tekslaboristinoj ricevas pli malmulte, same ankaŭ multaj aliaj grupoj, dum la plej bone pagitaj laboristoj kompreneble povas akiri iom pli.

Sed ekzistas grandaj grupoj da parazitoj, kiuj ricevas multe pli. Inter tiuj parazitoj estas la pastroj — la reprezentantoj de dio. Mi notos kelkajn pastrajn salajrojn de la urbo Göteborg. La listo de la salajroj montras tiujn ĉi sumojn por dudekkvin pastroj; 1 ricevas 9500, 4 — 10 500, 1 — 11 000, 3 — 12 000, 1 — 13 000, 2 — 14 000, 3 — 15 000, 3 — 17 000, 3 — 18 000, 1 — 20 000, 1 — 22 500, 1 — 26 000 kaj 1 — 71 058 svedajn kronojn po jaro.

Dum laboristaj familioj devas loĝi en unu ĉambro kaj kuirejo kaj multaj eĉ en malgranda ĉambro, la pastroj havas 8 ĝis 15 ĉambrojn bone meblitajn. Jes, la pastraj etaĝoj kostas plej ofte same multe kiel tuta jarsalajro por laborista familio kaj ofte eĉ dufoje kaj pli ol kiun povas laboristo akiri por luo, manĝo kaj vestoj por la familianoj.

Kaj tiuj pastroj estas pagataj per la impostoj, kiuj pagas la malriĉaj laboristoj, ĉar protestanta eklezio de Svedio estas ŝtata kaj ĉiuj, eĉ ili, kiuj tute ne aprobas la religion protestantan, devas per siaj impostoj helpi subteni la pastraĉojn, la parazitojn.

Nur unu partio, la komunista, postulas, ke oni disigu la eklezion de la ŝtato. Kelkaj socialdemokratoj estas pretaj subteni tian proponon, sed la partio estas nun klerikala, ĉar tro multe da pastroj havas influon en la partio, estas socialdemokrataj parlamentanoj ktp.

Einar Adamson.

TRA ESPERANTIO

EL LA REDAKTEJO

Finita, forpasinta estas la Leipziga kongreso en la momento, kiam aperas tiuj ĉi linioj. Kun ĝi la tuta streĉita intereso, kiun alportis al tiu unufoja okazo dum jaro la tuta SAT-anaro kaj precipe la legantaro de "S-ulo", kiu ĉiam kaj ĉiam denove estis atentigata al tiu brila punkto en la antaŭeniro de nia movado. Nia celo, la praktika aplikado kaj utiligo de esperanto, ĝi fariĝas en la kongreso palpebla efektivo, ĝi ricevas tie sencon realan kaj konkretan esprimon. Tial la someraj monatoj por ni ne signifas malstreĉiĝon, paŭzon, lacemon. Ni rimarkis, ke la semajna gazeto de la neŭtraleburĝa esperantistaro "Heroldo de Esperanto" en la someraj monatoj iom malstreĉis siajn fortojn, montris signojn de ripozemo, aperante en pli malgranda amplekso.

Sed por "S-ulo" la someraj monatoj ne signifas interrompon en la varbado, en la fortostreĉado. Por ni tiuj monatoj signifas rikoltadon el la vintre komencitaj kursoj, alkonduko de l' novlernintoj en niajn grupojn kaj rondojn — kaj, precipe, abonigo de l' plej progresintaj inter ili al "S-ulo". Ni bezonas tiujn freŝajn rezervojn, ĉar ventegoj malhelpas nian antaŭenmarŝadon. Unu post la alia, ni perdas niajn abonantojn en blankaj teritorioj pro registaraj malpermesoj: Italion, Litovion, Bulgarion, Rumanion sekvis Hungario kaj laste Polio.

Kia estu nia respondo al tiuj minacoj? Pli intensa varbado en la cetera mondo. Pro la teroraj landoj ni ĝis nun ne povis tute ĝisatingi abonant-staton de 4000, staton, kiu sole certigas la regulan aperigadon de 12-paĝa gazeto. Ni ne volas riproĉi al niaj K-doj pro malaktiveco. Ni scias, ke multaj inter niaj legantoj faras sian plej-eblon por fortigi "S-ulo"n. Ni konas la multajn internajn kaj eksterajn malfacilojn kaj kontraŭstarojn, kiuj baras al pli rapida disvolviĝo de nia movado. Sed ni tamen direktas al ĉiuj la peton: Post la someraj tagoj, post la kongreso, elprovinta la fortojn de nia organizo — ne ripozu, ne ekhaltu! Baldaŭ "S-ulo" eniros sian 6-an vivjaron. Ke ĝi komencu ĝin kun pligrandiĝinta abonantaro kaj fervora, objektive raportanta kunlaborantaro. Tio certigos al nia "S-ulo" fundamenton de ekzisto kaj pluan prosperadon pli grandiozan ol ĝis nun. N. B.

Helpu, Kamaradoj!

La nacia kongreso de la "Federacio de Liberpensuloj Franclingvanaj okazos en Grenoble (Isère), Francio, de 14-a ĝis 16-a de septembro. Interalie la tagordo entenas ankaŭ la temon "Esperanto kaj la liberpensuloj". Por konvinki la multnombrajn delegitojn, ĝis nun malfavorajn al esperanto, estas necese montri al ili taŭgajn materialojn por dokumenti la utilon, valoron kaj necesoon de nia lingvo. Pro tio sendu salutleterojn, mallongajn poresperantajn alvokojn kaj materialon por la ekspozicio. Rekompence ĉiu ricevos vidajon.

Ĉion sendu al K-do. J. C o l l, Hotel Lesdiguière, 198 Cours J. J., G r e n o b l e (Isère), Francio.

La Protokolo

pri nia fakkunsido de liberpensuloj dum la IX-a SAT-Kongreso en Leipzig aperos proksiman monaton.

LA SAT-APARATO SERVAS!

Antaŭ kelkaj semajnoj K-do Johanson el Stokholm anoncis veturon al Bruselo (Bruxelles) de K-do Nilsson, tramisto. Ĉiujara loterio estis indikinta lin por ricevi de la tramkompanio vojaĝan stipendion, kiel okazas al pluraj tramistoj. Jes, tiu entrepreno — cetere komunuma — okaze de sia kvindekjara jubileo starigis specialan kapitalon, kies rentumo servu por pagi la elspezojn de tramistoj, kiuj emus fari fakan studvojaĝon eksterlande. Okaze de tro alta nombro de amatoroj la loterio funkciu. Tiele okazis, ke K-do Nilsson vizitis nian urbon. Nia grupo komisiis K-don Lebacq aranĝi la tutan aferon, kaj li tion majstre plenumis. Prizorgo de hotelo, vizito al la urbo, al tramdeponejoj, laborejoj kaj substacioj elektraj estis aranĝitaj kun helpo de K-doj Van Hoof kaj Masson. Ili ankaŭ komprenèble vizitis la sindikaton, kie K-do Nilsson ricevis multan profesian materialon kaj estis dokumentata laŭ laborista vidpunkto.

La 25. julio la sindikato organizis publikan kunvenon, dum kiu K-do Nilsson parolis esperante pri la vivo de Stokholma tramisto, klarigante liajn labor- kaj sociajn kondiĉojn. Ĉeestis proks. 100 personoj. Post la franc- kaj flandralingva tradukoj la intereso fariĝis tiom granda, ke multaj demandoj alfluis kaj ke sindikata diskuto estiĝis.

Fine la sindikata sekretario, je nomo de sia organizo, esprimis sian ĝojon pri la parolado de K-do Nilsson; inter aliaj diroj li forte akcentis pri la granda rolo ludita de esperanto; li promesis pli forte helpi nian movadon kaj petis, ke K-do Nilsson transdonu la fratajn salutojn de Bruselaj tramsindikatanoj al iliaj Stokholmaj klasfratoj. Tiujn varmajn parolojn K-do Van Aelst tradukis esperantlingven antaŭ interesplena atento de la ĉeestantaro, grandparte neesperantista. K-do Nilsson estis vizitonta Antverpenon, kie sub gvidado de K-do Verhulst li certe trafis bonan akcepton.

Resume, bonega sindikata kaj peresperanta propagando. M. V. A. (155).

FOR LA NEŬTRALISMO!

En la aŭgusta eldono de la oficiala gazeto de Brita Esperantista Asocio (B. E. A.) estas enpresita letero, kiun sendis la 12-an de junio Ĝon Merĉnt (John Merchant), ĝia prezidanto, al eksĉefministro Boldŭin (Baldwin), ĉar ĉi lasta je la 16-a de majo, laŭ raporto, diris:

"Mi opinias, ke la praktikaj gvidantoj de la socialismo, distinge de la teoriuloj, lernas per spertoj, ke ekzistas aferoj, kiujn la brita popolo neniel volus akcepti. (Aplaŭdoj.) Mi opinias, ke ili tiel facile povas konvinki la popolon ŝtatigi la bankojn, kiel devigi ĝin lerni esperanton. (Ridado.)"

La prezidanto responde skribis: — "Ili, la anoj de BEA, konstatante, ke tia eldiro kredeble donos la impreson, kvazaŭ la internacia helplingvo esperanto estus socialist-tendenca, deziras akcentegi la fakton, ke la esperantomovado, la ĉi-landa kaj alilanda, estas tute neŭtrala rilate al politiko kaj religio. La sola celo de la tutmonda esp.-movado estas propagandi la internacian helplingvon inter ĉiuj rasoj, por ke ĝi plifaciligu internacian komercon, vojaĝadon kaj interkomunikiĝon kaj kunigu la diversajn homajn rasojn en pli intimajn ligojn de amikeco kaj interfidemo.

"Estas unu alia punkto. Britaj esperantistoj antaŭenpuŝas esp-on pro nure patriotaj motivoj ... ĉar ili deziras ne vidi la anglan lingvon ĝenerale uzata kiel internacia lingvo, kiu uzo nepre havus kiel rezulton ĝian kripligon kaj aliformigon, ĝis ĝi iĝus nura nombro de sia antaŭa memo." — —

"Tute neŭtrala rilate al politiko kaj religio"! Ĉi tion inter aliaj strangaĵoj diras la prezidanto de BEA. Eble estas vere pri la tutmonda movado, sed ĉiu estas simile vere pri BEA kaj ĝia prezidanto?

"Rilate al religio": Ĉu ne BEA estis oficiale responda pri la ĉiumonataj diservoj, kiuj okazis ĉe la Londona preĝejo de Sankta Georgo, Blumzbri (Bloomsbury)? "Rilate al politiko": Ĉu ne ŝajnas, ke la prezidanto kaj aliaj BEA-anoj atendis pretekston por preni la anglan movadon for de "neŭtralismo" en la manojn de la 1. kapitalista, 2. nacia, 3. kontraŭ-socialisma flanko? Ĉar —

1. (kapitalista) sinjoro Merĉnt starigas kiel unuan celon por la propagando komercon, kune kun, supozeble, la fiprofitoj de la hodiaŭa kapitalismo kaj ĝia ekspluatado al la laboristaro tutmonda. Ĉu estas sensignife, ke li starigas kiel unuajn celojn komercon kaj vojaĝadon — kaj, kiel la l a s t a j n : amikecon kaj interfidemon?

2. (nacia) en sia lasta paragrafo la prezidanto de BEA sugestas, ke esp-o estas nur ilo por konservi pura lian nacian lingvon. Tion, kion Zamenhof iniciatis kiel grandan helpilon, — ni opinias —, al sennacieco, al nova senkiasa socio, s-ro Merĉnt volas uzi "pro pure patriotaj motivoj". La ŝtuparon al larĝa internacieco la prezidanto misuzas por malsupreniri al mallarĝa nacieco kaj komercaj profitoj! Sed ni tute ne deziras malsupreniri kun li!

3. Per tiu letero ni vidas, ke s-ro Merĉnt kunigis sian voĉon kaj tiun de BEA kun la longdaŭra kriegado de la angla gazetaro kaj la angla et-burĝa klaso: "Ni ne estas socialistoj! Ni angloj ne estu socialistoj"! Ili fanfaronis sian nepartiecon, samtempe trudante, ke la angla popolo voĉdonu por tiu aŭ alia

partio, sed ĉiuokaze ne por la socialista!

Bonŝance estas, ke multaj angloj, esperantistoj kaj ne-esperantistoj, tute ne konsentas pri la esprimoj en la letero de s-ro Merĉnt, precipe tiuj de la lasta paragrafo.

Membro (ĝisnuna) de BEA, SAT-ano n-o 14771.

PRI ESPERANTO-TEATRO

Interesate mi legis la artikoleton de K-do Skor, pri starigo, pere de SAT, de teatraj entreprenoj. Dramoj, operetoj, kinofilmoj, koncertoj (li tamen forgesis marionetojn!) k, plej alloga sugesto el ĉiuj aliaj ... cirko. Belege! Ĉi tiun jaron-vortaron, proksiman-cirkon! Mi povas antaŭvidi la tempon, kiam ĉiu kongresano prezentos, anstataŭ kongres-karton, aŭ porcirkajon, ĉu elefanton, ĉu tigron, ĉu serpenton (nepre estu serpentoj, pro ties verda koloro). Kelkaj portos, ankaŭ, fantazi-biciklojn (K-do Telor, atentu!) aŭ trapez-aparaton. Eĉ la plej modesta pajac[1]-veziko donus rajton al la portanto eniri la kongreson. Estas ja bela bildo kaj certe nia kongres-cirko subpreme konkurencus Fraŭlinon Esperanto aŭ ion similan en la burĝa kongreso.

Sed tamen ... povus esti malfaciloj ĉe la afero. Ekz., kiel kaŝi la entreprenon antaŭ tiu K-do, kiu tiom malestimas la cirkojn? Kiel disdividi la rolojn de l' pajacoj, por kiuj, eble, tiom multe da SAT-anoj estus, kvazaŭ laŭnature, taŭgaj? Ĉu nia redaktoro vere kapablus verki trafajn, novajn ŝercojn? Ĉu multaj el ni komprenas ĝisfunde la zorgadon al sovaĝaj bestoj (ĉar estus honte, ĉu ne, se ni devus alvoki eksteran helpon, anstataŭ elmontri, ke esp-o tute taŭgas por starigo de cirko)? Sed eble K-do Skor estas jam elpensinta ĉiun detalon pri sia projekto. Tamen, okaze se ĝi ne tuj estus realigebla, mi antaŭmetas ion pli ordinaran, pli ŝparemian k pli facile plenumeblan...

Eble ni povus elekti teatraĵon, kies scenejo estas simpla; estas tradukita esp-on almenaŭ unu akto de "La Teksistoj", ekz.; eble la tuto. En tiu akto legita de mi, la scenejo estis antaŭĉambro en fabriko, tial facile imitebla. Sekve de elekto, iu K-do aŭ K-dino, prefere iu kun kelka sperto pri teatro, ĉu kiel aktoro, ĉu kiel verkisto, funde esploru la tekston k aranĝu plej precize la diversajn movojn, poziciojn, en- k elir-lokojn, silent-paŭzojn ktp., ktp. Li tiam publikigu en "S-ulo" la rezulton, prefere kun klara diagramo de l' scenejo k mebloj. Sekve, la diverslandanoj disdonu la rolojn, ellernigu, ripetigu k fine prezentu la teatraĵon en sia lando, kiam k kie estus utile por propagando. Ĉiu rolo estu studata k prov-ludata de pli ol unu persono, laŭvice; eble ankaŭ unu persono povus studi pli ol unu rolon (sed tio estus malpli grava). La direktoj de la unua direktanto en "S-ulo" estu severe atentataj. Ĉe ĉi tiu stadio de la entrepreno, ni havus en multaj landoj kelkajn personojn ludkapablajn k scipovajn pri la meĥanismo de l' dramo.

Sed pli grava stadio estus atingita en la tempo de la kongreso, ĉar ĉe tiu sin trovus K-doj el diversaj landoj, kiuj kapablus ludi la rolojn kun jam nekonataj K-doj el aliaj landoj, post nur unu aŭ du ripet-ludoj. Ne estus dubo pri la meĥanismo de la dramo, ĉar ĉiuj estus studintaj laŭ la samaj direktoj. Ni povus tiri grandan propagand-profiton el la reklamo, ke nur la antaŭan tagon renkontiĝis la ludantoj k ili venis el tiom da landoj (ju pli da tiuj, des pli bone).

Mi petas pardonon al K-do Skor, se mi iomete hakis al lia tre optimista k entuziasma plano; certe mi ĝojis, legante pri la starigo de esp-a teatro en Sovetio. Ankaŭ mi konsentas, ke aktualeco estas valora, kvankam ankaŭ multe da malnovaj verkoj estas atentindaj k povas daŭri, dum estas homaro; pli bone ĉef-verko klasika ol moderna senvaloraĵo, ĉu ne? Mi estos interesata aŭdi la opinion de aliaj K-doj pri ĉi tiu temo.

E. K. L.

[1] Pajaco = burleskulo.

UZU ĈIUJN ADRESOJN

— "K-do Z. bedaŭrinde ne povas resp. al ĉiuj korespondpetantoj pro amasega ricevo de korespondaĵoj."

Tiaj anoncetoj ofte devigas nin perdi la esperon korespondi kun la landoj, kies adresoj estas ne tre oftaj en "S-ulo". Sed ni povus tre malplioftigi tiajn anoncetojn. Ekzemple, mi presis mian adreson en "S-ulo" kaj ricevis 100 korespondpetojn. Kompreneble mi ne povas respondi al ĉiuj. Mi elektis el ili kelkajn, kiujn mi volas uzi mem, kaj la aliajn mi disdonas al miaj konatuloj geesperantistaj. La adresojn, kiujn mi ne povis disdoni, mi sendas al mia distrikta aŭ provinca esperanto-komitato, kiu povas ilin uzi. Kaj nur se mi tute ne povas utiligi la adreson, mi respondu al la korespondpetanto, ke mi ne povas korespondi kun li.

Anstataŭ la devizo: "Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon nepre respondi almenaŭ unu fojon ..." — ni devas deklari: "Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon zorgi pri la uzado adresojn de l' petantoj, kiujn ili mem ne povis eluzi."

N. Usov (Sovetio).

TRA LA MOVADO

(Kroniko)

FINNLANDO. Tampere. La funkciado de lab. esp. societo "Antaŭen" vigliĝis dum ĉi tiu printempo. Multe pliigis la fervoron vizito de Leipzigaj K-doj. Precipe K-do Wurl Fr., kiu partoprenis al ĉiuj kunvenoj, tre grave propagandis por nia movado. Nuntempe estas iom pli ol 70 membroj, plejparte nur pasivaj, sed utilaj por nia afero. Al SAT aliĝis ĝis nun 6 p. Kongreso de la landa asocio (FLEA) okazos en 1930 en Tampere. 8./9. majo okazis nia granda popolfesto en proksima insulo Wükinsaari, kiu bone sukcesis. (5095.) — **SOVETIO. Loŝkarivka.** Lokan infanan kolonion vizitis alilanda gasto K-do Fr. Abke (9876). Li partoprenis je la kunveno de junaj geesp-istoj, kiuj deklamis k kantis en esp-o. K-do Abke raportis pri politika k ekonomia stato en Germanio ĉe laboristoj de proksima fervoja stacio. Sekvis multnombraj demandoj (5875). — **Barnaul.** En majo okazis ĉi tie ekspozicio de intern. interligo, kiu tre bone estis vizitata de kolektivaj grupoj k ankaŭ de delegitoj de div. konferencoj okazintaj en tiu monato. Estis elmetitaj kelkmil ekspozaĵoj ricevitaj de lokaj esp-istoj, disdividite je 8 anguletoj. Pli ol 200 opini-esprimoj estis enskribitaj en vizitant-libro. Pli ol 8 mil pers. vizitis la ekspoz., plej multe lernantaro k gejunularo. Oni vendis dum la ekspoz. 750 vortarojn k lernolibrojn, 1500 esp. alfabetojn k da prop. literaturo pli ol 200 ekz. Rezulte en pluraj vilaĝoj k lernejoj de Barnaula distrikto ekfondiĝis sume 15 rondetoj en legejoj, lernejoj, junkom. k pionir-taĉmentoj. Ankaŭ en urbaj lernejoj, kie ĝis nun ne ekzistis rondetoj, ekfunkcios tiaj plej baldaŭ. La loka ĵurnalo ĉiutage presis anoncetojn pri la ekspoz., la redakcio ankaŭ proprakoste presigis 500 grandajn afiŝojn k aperigis grandan artikolon. Kromelspezojn je sumo de 70 rbl. (35 dol.) pagis distrikta fako de popolklerigo k de IRH, kiuj ankaŭ dissendis cirkulerojn por invito. La esp. komitato havis neniujn elspezojn, krom disponigo de l' aktivularo. De nun ankaŭ la instruistaro aktive subtenas nian movadon. (S. Goldfeder.) — **Ivanovo-Voznesensk.** Okazis 25./26. junio 4-a Gub. Konferenco de SEU, kiun partoprenis 54 p., el ili 26 oficistoj, 13 laboristoj, 14 lernantoj, 1 kamparano. SAT-anoj 24. (4696.) — **Odessa.** Radio-Odessa finis esp. kurson. La radio-stacio volonte akceptas leterojn de eksterl. K-doj por disaŭdigo. Ankaŭ la redakcioj de 3 radio-gazetoj (laborista, kamparana, junulara) serĉas intern. korespondantojn. 25. 7. k 1. 8. estis disaŭdigataj esp.-lingvaj raportoj pri "tago kontraŭimperialista". La disaŭdigoj okazas ĉiam sur ondo 411 metroj de 18-a ĝis 22-a h. (5459.) — **Rostov.** Okaze de Intern. Ruĝa Tago (1. 8.) la Rostovaj SAT-anoj sendis 300 let. al laboruloj en pli ol 40 landoj de l' mondo. Ĵurnalo "Molot" nun favoras al esp-o, agnoskante gravan efikon de peresp. koresp. intern. k liveras al esp. koresp. sekcio let. sendotajn eksterlanden. Sukceso rimarkinda! (5458.)

MEMORNOTO

Represis el "S-ulo":

Molodoj Gvardija, Odeso, 27.6., Epizodo (243): Krasnaj Tyl, Iv. Voznes., N. 5. El Bulgario (240), just. en Francio (241), faŝ. en Jugosl. (244), teroro en Polio (244); Leninec, Iv. Voznes., Kien iras senlab. K-do; Planitzer Zeitung, 27. 5., sen grandaj literoj, 8. 6., miraklo, 13. 6., Esp-o en Japanio; "Molot", Rostov, 5. 7., Plifirm. de faŝ. en Polio (246).

Le Réveil Ouvrier, Nancy, 3. 7., Kremacio en Germanio; Der Kampfruf, Berl., junio, superstiĉoj en Ukr.

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Signalen, Stokh., 11. 7., 18. 7.; Örebro-Kuriren, Örebro, 8. 7.; Social-Demokraten, Stokholmo, 7. 7.; L'Ecole Emancipée, Sau-

mur, 21. 7.; La Lutte Sociale, Alger, 19. 7.; Gotlänningen, Visby (Svedio), 28. 6. (kun mencio pri "S-ulo"; Der freie Arbeiter, Berlin, 13. 7.; Volksstimme, Chemnitz, majo/junio: 7 notoj; Planitzer Zeitung, majo/junio: 8 notoj; Limbacher Tageblatt, 13. 5.; Muldenthaler Nachrichten, 11. 5., 16. 5., 6. 6.; Harthaer Nachr. u. Tageblatt, majo, po 4 notoj; Glauchauer Tageblatt, 5. 6., Crimmitschauer Anzeiger, 13. 6.

Le Réveil Ouvrier, Nancy, 29. 6.; Le Petit Dauphinois, Grenoble, 2. 7.; Régénération, Paris, jun./julio; Signalen, Stockh., 4. 7. (parte en esp-o); Neue Ztg., Nordbay. Volksztg., München-Nürnb., 21. 5., 24. 6.; L' Eclaireur du Soir, Nice, 24. 5., 30. 6.; Der freie Arbeiter, Berl., 29. 6.

Pri SAT raportis:

Bournemouth Daily Echo, 20. 7., detale (K-do Stay).

Pri la SAT-kongreso raportis:

Bolŝev. Smena, Rostov, 9. 7.; Muldenthaler Nachrichten, 27. 6.; Planitzer Zeitung, 3. 6. Leipz. Volksztg., Leipzig, 29. 6.; Sächs. Arb.-Ztg., Leipzig, 3. 7.; Neue Ztg., Nordbay. Volksztg., München-Nürnb., 18. 5., 3. 7.; Westfäl. Allg. Volksztg., Dortmund, 6. 7.

Peresper. notojn enhavis:

Limbacher Tageblatt, 21. 5.; Planitzer Zeitung, 17. 5.; Molodoj Gvardija, Odeso, 27. 6.; Der freie Arbeiter, Berlin, 6. 7.; Molot, Rostov, 5. 7.; Slovo ot Stanka, Rostov, 10. 7.; Za Mir i Trud, Novoĉerk., 6. 7.

Peresper. materialon aperigis:

Le Travailleur Alpin, Grenoble, 22. 6., 29. 6.; Neue Ztg., Nordbay. Volksztg., München-Nürnb., 2. 5., 15. 5., 21. 5. (tuta pĝ.), 22. 5., 23. 5., 4. 6., 7. 6., 4. 7.; Der Kampfruf, Berl., junio; La Provence, Nîmes, 22. 6.

Aparte menciinda estas la laboro de K-do Bitzer, München, kiu sukcesis konstante aperigi en la bavaria kom. gazetaro pri- k per-esp. materialon.

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

XX-a Universala Kongreso de Esperanto, Oficiala Dokumentaro Esperantista (Antwerpen, 3-a ĝis 11-a aŭgusto 1928). Intern. Centra Komitato de la Esp-Movado, 12, Bould. du Théâtre, Genève. 139 pĝ. Formato 15×24 cm. Prezo ne indikita.

Tiu libro entenas la protokolon, financan raporton k statistikojn pri la XX-a universala kongreso en Antverpeno, la raportaron de la oficialaj institucioj al tiu kongreso k kiel aldonon la raporton pri la 4-a Somera Universitato en esp-o, samtempe okazigita kun la nomita kongreso.

F. de Kunovski, INTERNACIONAL-STENOGRAFIO en ĉiuj kulturlingvoj. Aldono por la Gvidilo en Esperanto. 2-a parto, reviziita de H. J. Hoen, Leipzig. Eldonejo: Instituto de Internacionalstenografio, Friedensstrasse 79, Duisburg, Germ. Prezo: 1 mk. g. 16 pĝ. Form. 14×22 cm.

Tiu ĉi dua parto (aldona al la gvidilo en esp-o) servas por la lingvoj sveda, dana, nederlanda, portugala, rumana, greka k latina. Sume aperis ĝis nun gvidiloj por 15 lingvoj. La parto por 7 aliaj lingvoj sekvos post nelonge. Prave oni do povas paroli pri "universala stenografio" ĉe tiu sistemo, kiu kelkfoje estis varme rekomendata en la kolonoj de "S-ulo".

Lingvo Internacia (*Διεθνοῦς Γλώσσης*), Oficiala Organo de "Helena Esperanto-Asocio". N-o 1. Majo/junio 1929. Adm. k Direkcio d-ro An. Stamatiadis, str. Rodou 21, Ateno (Grekio). Jarkot. 1 us. dolaro. 16 pĝ. Form 24×32 cm.

Tiu ĉi sufiĉe bele prezentita nova gazeto servas al la propagando de esp-o en Grekio k aperas esp- k greklingve. La redaktoro, tuj en la unua n-o, prezentas en granda amplekso sian portreton al la legantaro.

Afiŝego de la 21-a Universala Kongreso de Esperanto k Internacia Somera Universitato en Budapest, 2-a ĝis 9-a de aŭgusto 1929. Kun panorama bildo de Budapest.

Prospekto german- k esp-lingva pri moderna rapidskribo de Vilhelm Mamerow. Adr.: Waren i. M., Kirchenstr. 18, Germ.

NIA POŜTO

13 336. — Ni enmetis la artikolon pri Z. Bjadula precipe por eviti, ke K-do S. riproĉu al ni pri bojkotado al la Blankrusa Kulturo! — E. L.

12 721. — Ni ne enmetos vian artikolon, tial ke ĝi povus estigi malagrablan polemikadon. Cetere via argumentado estas iom supraja: La laboristoj, kiuj konstruis la malliberejojn, militmaŝinojn ktp., havas saman respondecon en la stato de la aferoj, kiel tiuj homoj, al kiuj vi direktas viajn kritikojn. Ne forgesu, ke en la kapitalista sociordo la proletoj povas treege malofte elekti sian metion. Necesas prikonsideri la socian problemon laŭ ĝia tuto. — E. L.

Usov. — Ni intencas uzi vian tutan materialon, ankaŭ la malnovan.

3409. — Ni konfirmas ricevon de viaj manuskriptoj k de antaŭe sendita versaĵo. Ni uzos laŭbezone.

6817. — Ĝi aperos siavice.

8048. — Ni kvitancas ricevon de l' manuskriptoj uzotaj laŭ-okaze. — Red.

KORESPONDADO

AŬSTRIO

K-do Lanzenlechner, B. B. Werkstätte, St. Pölten, dez. koresp. precipe kun elektristoj el ĉl., L, PK, PI, PM.

BELGIO

K-do C. Severius, Touwstraat, 22/I., Antwerpen, dez. interŝ. PM per 250 aŭ 1000 pecoj.

GERMANIO

— Rondeto de 10 Gek-doj dez. koresp. kĉl. pri ĉ. temoj, individue k kolektive. Adr.: Walter Beckert, Schandauer Str. 56, Sebnitz i. Sa.

— 2 belegaj K-dinoj (17 j.) dez koresp. pri ĉ. temoj. Resp. garantiata. Adr.: A. Winkler, Hilligerstr. 7, Leipzig, N. 25.

— 2 kurspartoprenintoj serĉas korespantojn en ĉl. pri lab. temoj, L, PI, PK. Adr.: K-do Phil. Fuchs, Bleichstr. 78, Ludwigshafen a. Rh.

K-do Walter Kühne (19 j., junkomunisto), Müngstener Str. 24, Barmen, dez. koresp. kĉl., precipe kun ekstereŭropaj landoj pri ĉ. temoj.

— Vormsaj geesp-istoj dez. korespondi. Por certa, daŭra k tuja respondo zorgos la peranto K-do Vilhelmo Huber, Korngasse, 9, Worms a. Rh.

HISPANIO

K-do J. Granés, str. Tamarit, 148, p. 2°-la, Barcelona, dez. koresp. kun kukfaristoj ĉl. Resp. garantiata.

SOVETIO

— Gelaboristoj de Ŝtata muelejo dez. koresp. kun laboristoj de nutraj. industrio, pref. de muelejoj, kĉl. pri lab. k vivkondiĉoj. Adr.: Rostov/Don, Budenovski, 75—77, Fabzavkom Gosmelnici N. 3.

ENHAVO:

Presejo: Peuvag, Druckerei-Filiale Leipzig (Germanio)